

Tečaj XXI.

Veljača 1897.

Broj 2.

Šumarski list.

Organ

hrv. slav. šumarskoga društva

Izdaje

Upravlji. odbor hrv.-slav.
šumarskoga društva.

Uredjuje Josip Kozarae.

Izlazi svaki mjesec.

ZAGREB 1897.

Naklada hrv.-slav. šumarskoga društva.

Šumarski list.

Br. 1. U ZAGREBU, 1. veljače 1897. God. XXI.

Uvrstbina oglasa: za 1 stranicu 8 for.; za $\frac{1}{2}$ stranice 4 for.; za $\frac{1}{3}$ stranice 2 for. 70 novč.; za $\frac{1}{4}$ stranice 2 for. — Za višekratno uvrštenje primjerena popustbina.

O t. z. „razšestarenju na periodički jednake sječivne površine“ kao vrlo zgodnoj i jednostavnoj metodi uredjenja visokih šuma, koje se čistom i oplodnom sjećom sjeku.

Piše J. Partaš.

Odkako se i kod nas sve više pazi na racionalno gospodarenje sa šumami, te odkako su i političke oblasti prve molbe dobine svoje stalno šumsko-upravno osoblje, morati će se što skorije sastaviti i šumsko-gospodarstvene osnove za razna šumska gospodarstva, i to ne samo za šume stojeće pod osobitim javnim nadzorom, već i za oveće šume privatnih posjednika, kojima je stalo do toga da znadu, što im šume potrajno nositi mogu, i kakovim je troškom šumsko-gospodarstvo skopčano. Uredjenje ovećih šuma zbog toga je od priike nužde, jer u nijednoj grani proizvodnje nije teže razlučiti kamate od same glavnice, kao upravo u šumarstvu. Njeki vlastnici dosta velikih šumskih kompleksa, kao da pravo ne uvidjaju veliku važnost samog uredjenja šuma, pak se nebrinu za sastavak nužnih im šumsko-gospodarstvenih osnova, nu ima ih koji važnost i potrebu uvidjaju, ali govore, da je samo uredjenje šuma i sastavak osnova preskup i da u tu svrhu izdani troškovi često nisu u skladu sa probitci, koje osnova pruža. Ovaj prigovor jest žalivože često opravdan, nu koji je uzrok tome? Istini za volju mora se spomenuti, da je toj okolnosti kriv najviše onaj, koji se je

latio sastavka gospodarstvene osnove, jer je odabrao takovu metodu uredjenja, koja je sama po sebi skupociena. Medju skupociene metode uredjenja spadaju u prvom redu sve tako zvane normalno zališne metode, jer iziskuju sasma točnu procjenu sve koli ke drvne zalihe i prirasta. Obavi li se ova procjena točno kako se i mora, biti će osnova kod svakog iole većeg šumskog kompleksa skupa, a to tim više, jer se taksatorne predradnje i geometrijske predradnje točno obaviti moraju, specialno izlučenje i izmjera svih pojedinih sastojina ili odsjeka. Hoće li se pako kod tog posla štediti, obavljuju se tada te geometrijske i taksatorne radnje samo površno, nu od toga malo hasne, osnova će se doduše na papiru činiti valjanom, nu počev u praksi prema njoj gospodariti, doskora će se opaziti njene krupne mane, koje su mnogo puta takove, da ciela osnova svu vriednost izgubi. Opetuju li se ovakovi slučajevi češće, tada nije čudo, da se gubi povjerenje interesovanih krugova u šumske stručnjake i u samu šumarsku nauku. Da ne bude ovakovih slučajeva valja u svih onih prilikah, gdje se hoće na manji trošak ipak do valjane osnove doći, odabratи onakav način uredjenja šuma, odnosno izračunavanja prihoda, koji je jednostavan, da i manje vještost stručnjaku bude lako sastaviti valjanu osnovu, čak i u onom slučaju, gdje se sve geometrijske i taksatorne radnje ne mogu dosta potanko i točno obaviti. Medju ovakove metode uredjenja za visoke šume spada u prvom redu «razšestarenje na periodički jednake sječivne površine».

U mojoem članku priobćenom u 9. broju Šumarskog lista od prošle godine, u kojem sam opisao metodu uredjenja šuma, koju držim najzgodnijom za šume stojeće pod osobitim javnim nadzorom, osvrnuo sam se u obće na historijski razvoj nauke o uredjenju šuma i u kratko spomenuo glavne vrsti načina običajnih u praksi za izračunavanje samoga prihoda šuma. Ujedno sam iztaknuo, da se u glavnom dvie glavne skupine metoda razlikovati mogu, i to jedne, kod kojih je etat vezan na površinu a druge, kod kojih se etat izračunava pomoćudrvne zalihe i

prirasta. Eventualno moći je još kao treću skupinu razlikovati one metode koje kod izračunava etata uzimaju obzir i na površinu i na drvenu zalihu. Svakako je dakle prva skupina metoda, naime one metode kod koje je etat samo propukt površine, takova, da omogućuje sastavak jeftine, a ipak dobre i sjegurne šumsko-gospodarstvene osnove. Stog razloga danas se opet te metode više ciene i uvažavaju.

Medju metodama, kod kojih je etat vezan na površinu, zauzimlje za šume visokog uzgoja i to specijalno one, koje se čistom i oplodnom sjećom sjeku, najuglednije mjesto već prije spomenuta metoda «razšestarenje na periodički jednake sjećivne površine», poznata u njemačkoj literaturi kratkim imenom «flächenfachwerk». Obrazložiti velike prednosti ove metode, glavna je svrha ovoga članka.

«Razšestarenje na periodički jednake sjećivne površine» zahtjeva u prvom redu samo točno poznavanje veličine šumske površine, što je kod nas lako, jer je čitava zemlja katastrom točno izmjerena, pak nam gruntovnica i katalog daju ove podatke, koje u tom pogledu trebamo. Točno poznavanje svekolike šumske površine trebamo i kod svih ostalih metoda, dakle tu razlike neima. Kad se je taksator odlučio za najshodniju obhodnju podieli samo obhodnju u primjereni broj gospodarstvenih razdobja ili perioda i svakoj takovoj periodi izračuna normalnu površinu. Sada se imaju preduzetitaksatorneradnje, a ova mu metoda dozvoljava, da ih, bilo većom ili manjom točnošću obavi. Zahtjeva li vlastnik šume, da mu se točno iztraži i predoči stanje čitave šume, tada se imade svaka pojedina sastojina procjeniti i to bar na veličinu, vrst drva starost i drvenu zalihu. Hoće li vlastnik vrlo jeftinu osnovu, tada je dovoljno proći čitavu šumu i o svakoj sastojini pobilježiti neka data, i to u prvom redu kako je po prilici velika, kakova je vrst drva, kakav je obrast i što je još najvažnije, kolika je starost dotične sastojine. Poznavanje starosti pojedinih sastojina stoga je veoma važno, da se uzmogne znati kojoj bi se periodi najshodnije dopitati imale. Uz ove notice o stanju pojedinih sastojina najbolje je *

odma napraviti i skicu, koja će nam dobro poslužiti kad se budu sastojine pojedinim periodam doznačivale.

Starijim sastojinama valja posvetiti nešto više pažnje, nego li mladim, a najviše onima, koje taksator misli prvoj periodi dopitati. Pošto je prije, prošav čitavu šumu, pobilježio okularno podatke za sve sastojine i napravio skicu, može odmah iz te skice razabrati, gdje se te najstarije i za sjeću u prvoj periodi najzgodnije sastojine nalaze, a znade ujedno iz svojih bilježaka, koliko ih po prilici imade. Da znade točno kakove su to sastojine valja ih nakon toga točno izmjeriti, urisati u načrt (najbolje kopiju iz katastralne karte) i obaviti za svaku od tih starih sastojina točnu dendrometrijsku procjenu, jer «razšestarenje na periodički jednake sječivne površine» zahtjeva u prvom redu da se dopita svakoj periodi jednaka površina, i to, bilo geometrijsko jednaka ili reducirana jednaka površina. Pošto je izkustvo dokazalo da je jednostavnije i shodnije uzeti geometrijsko jednaku površinu, to je najbolje niti se neobazreti na razne bonitete, već ako je šuma vrlo velika, a ima dosta velikih razlika u bonitetu, tada podieliti gorje i lošije bonitete prilično jednako na svaku periodu t. j. tako, da ne budu pojedine periode snađevele samo najboljim, a druge opet samo najgorim bonitetama.

Kada je obavljena točna procjena tih starih sječivih sastojina tada ih se polag površine toliko I. periodi dopita, koliko normalno na nju odpada. Za ostale periode ne treba se mnogo brinuti, jer je za potrajnost u samom uživanju šume dovoljno skrbljeno time, što im je ostavljena normalna površina.

Želi li se stroga godišnja potrajnost unutar I. periode osjegurati, tada valja k ukupnoj drvnoj zalihi svih sastojina dopitanih I. periodi, pribrojiti prirast za pol periode i tako dobije sveukupni etat za I. periodu. Podieli li se izračunani periodički etat godinama periode, dobije se godišnji etat.

Nije li se u dvima najstarijima sastojinama dopitanima I. periodi dendrometrijska procjena osobito točno obavila, neka se k sadanjoj zalihi tih šuma ne pribraja nikakov prirast, već neka se jednostavno sadanja zaliha tih sastojina podieli brojem

godina periode i na taj način izračuna godišnji etat. Ovako rade francuzki šumari, dapače tako je tamo propisano, pak je to neka resvera, koja se tako koncem peride potrošiti može, a ujedno je neko osjeguranje, ako je godišnji etat povisoko udaren. Kod nešto površnije procjene n. pr. ako samo pomoću pokusnih ploha opredieljujemo drvenu gromadu sastojina dopitanih I. periodi, biti će najshodnije, da se prirast u račun ne uzme, i tim na put stane možebitnoj nestaćici drva u zadnjih godinah periode. Ovako izračunani godišnji etat, može se ili čistom ili oplodnom sjećom vaditi iz šume, i to dakako samo iz sastojina doznačenih I. periodi, pak se toga radi napravi specialna sjećna osnova za prvu periodu. Obćenita sjećna osnova za čitavu obuhodnju ili uredljajno vrieme može se izraditi, ali to nije od priike nužde. Za vrieme Henrika Cotte, dakle početkom našega stoljeća, svagda se je ta obćenita sjećna osnova sastavlјala, nu sada se do nje mnogo ne drži, pa ju mnogi ni ne sastavlјaju, ili ako ju sastavlјaju, tada samo sašvim obćenito i u kratko.

Iz sveg dosele navedenog vidi se, da je «razšestarenje na periodički jednake sjećivne površine» ona metoda, koja ima velike prednosti. a te u kratko jesu:

1. Normalno stanje šuma može se ovom metodom najsigurnije postići.

2. Metoda je jeftina, jer ne zahtjeva osobito točnu dendrometrijsku procjenu šuma, pošto je periodički etat i h produkt površine, a samo godišnji etat unutar pojedine periode ovisan o drvenoj zalihi odnosno i prirastu sastojina toj periodi dopitanih. U tom leži i glavna razlika izmedju «razšestarenja na jednake sjećine» i «razšestarenja na periodički jednake sjećivne površine».

3. Omogućuje laku i sjegurnu kontrolu samoga gospodarstva od strane vlastnika šume naprama svom šumarskom osoblju i opet zemaljskog šumarskog nadzornog osoblja naprama vlastniku šume.

4. Omogućuje lako preizpitavanje sastavljenih šumsko-gospodarstvenih osnova.

5. Ova metoda omogućuje i manje vještom i izkusnom šumarskom stručnjaku sastaviti valjanu šumsko-gospodarstvenu osnovu.

6. Radnje oko uredjenja nisu koncentrirane na jedno vrieme, već su podijeljene prilično jednako na svaku periodu, pošto se početkom svake periode imaju točno procijeniti samo one sastojine, koje su toj periodi dopitane. Po tom ne pada ni trošak oko uredjenja sasvim na sadanjega vlastnika, već djelomično i na njegove naslijednike, što podpunoma odgovara pravednosti.

7. Radnje oko uredjenja nisu tako mnogobrojne s toga je polag ove metode moguće i nekoliko osnova napraviti u isto vrieme, dok n. pr. polag normalno zališnih samo jednu.

Sbog ovih velikih prednosti prihvatili su franceski šumari ovu metodu i s nekim preinakama ona je i danas vladajuća i propisana metoda za uredjenje šuma u Franceskoj. Prije spomenuti H. Cotta najviše ju je u Njemačkoj propagirao, dočim ju franceski šumari Lorenc i Parade oko godine 1837. udomiše u Franceskoj. Da je pako francesko šumarenje, prem jednostavno i konservativno, ipak valjano, priznali su i sami Njemci, našav u svojih novih pokrajinah Alsacije i Lotaringije liepih šuma.

I u susjednoj nam posestrimi kraljevini Ugarskoj ovaj je način uredjenja šuma od god. 1879., kad je izdan novi šumski zakon, propisan, a i sam Judeich uzimlje u obzir kod svog »sastojinskog gospodarenja« periodički etat ovim načinom izračunan za kontrolu svoga etata kao t. z. Flächenregulator.

Kad sam spomenuo sve velike vrline ovoga načina uredjenja, zahtjeva objektivnost, da se spomenu i mane, jer kad takovih nebi bilo, nebi se pokraj nje ostale metode razviti i uzdržati mogle. Medju glavne mane ovoga načina ubraja se ta, da prihod na drvu u pojedinim periodah previše varira, ako je stanje dobnih razreda dosta nepovoljno; ujedno da se u tom slučaju sječna doba pojedinih sastojina previše razlikuje od primljene obhodnje i konačno, da ova metoda nije shodna za uredjenje onih šuma, koje se prebornom sjećom sjeku.

Glede svih ovih prigovora mora se doista kazati, da su opravdani i to jedanputa više, a drugi put manje. Glede po-

slijednjeg prigovora slažem se podpunoma s nazorom, da ova metoda za šume, koje se prebornom sjećom sjeku, nije osobito zgodan, s toga sam u mom prije spomenutom članku zagovarao Hundeshagenovu metodu kao zgodniju, koja se u mnogih prebornih šumah, kao primjerice i kod naših krajiških imovnih občina doista i rabi. Isto tako nije ta metoda sasvim shodna za one šume, gdje se najstrožija godišnja potrajinost zahtieva, kao n. pr. za občinske šume i gdje je stanje dobnih razreda previše abnormalno, navlastito gdje starih i prestarih za sjeću već davno dozrelih sastojina previše ima. Da se medjutim i u tom slučaju nuz redovitu sjeću vanrednim sjećam ova metoda shodnom učiniti može, obrazložiti su drugi puta, te tom prilikom razjasniti vrst i način takove vanredne sjeće, kakove su u franceskom šumarenju već davno običajne i kojima je cilj izjednačenje zbiljne zalihe sa normalnom, te koje oni »reduktionom sjećom« zovu.

„Zaštitna šuma“ i „zabranu“.

»Ueber forstgesetzwidrige Holzschlägerungen in servitutsfreien Bauernwaldungen und das forstpolizeiliche Strafverfahren« von Jul. Syrutschek.

Na kažnjivost postupka šumom uslied neshodne »sjeće« odnose se §§. 4. do 8., i 19. i 20. obćeg šumskog zakona.

Narušaj §. 4. š. z. može nastati u šumah ravnog položaja — u ravnicah (Flachland):

1. kada, primjerice, u bezvodnih, na daleko razprostirućih se ravnicah sa slabom naslagom zemlje na kamenitoj podlozi, sječemo »čistim sjekom« u velikih sjećinah.

Uzku sjećinu bi susjedna šuma zaštićivala i sjemenom naplodila, dočim u velikih sjećinah, uslied podpune insolacije, izsuši tlo, te biljke i sjeme izgine.

U takvim prilikama je daljnje plodjenje drva svakako pogibelji izvrženo, a može i nemogućim postati.

2. Isti prestupak može se zbiti kod čistog sjeka u ravniči, gdje odnošaji tla nisu na oko tako očevidno loši; kad se, na primjer, nalazi sviežija nu ipak slaba naslaga crnice na dolomitnom vapnu, koje je većeg ili sitnijeg grumenja.

Ovakvih stojbinskih odnošaja ima češće u brdovitim predjelima i to u dolovih i brežuljeih Alpa i predalpa.

Posljedica ovdje uporabljenog čistog sjeka može podpuni kras biti, jer sunce brzo humus osuši i u prah pretvori, koga kiša sa kamenja izpere.

3. Kad je tlo u ravnicah pjeskulja (Flugsand), tad čistim sjekom nastaje prestupak §. 6. š. z., koj veću kaznu propisuje.

I u ovom slučaju bude rečenim sjekom daljnje plodjenje drva pogibelji izvrženo ili onemogućeno (§. 4. š. z.), nu ipak nije narušaj §. 4., već §. 6. š. z., jer nastaje pogibelj, da ovo zemljište uslied čiste sječe »u širokih prostorina« lahko »razrahli« (wird fliegend).

Ima i drugih slučajeva prelaza §. 4. u §. 6. kao i u §. 7. š. z. dapače i takovih, da nije moguće svakiputa sjegurno utvrditi, spada li stanoviti prestup pod §. 4. ili pod §§. 6. ili 7., koji potonji vazda i §. 4. involviraju te su veći stepeni istog §. 4.

Prekršaji §§. 6. i 7. nastaju češće, kad iz ravnih predjela u brda dolazimo, te odvise osim od kakvoće tla još i od položaja predjela, i to kod §. 6. od elevacije, a kod §. 7. od inklinacije.

Interesantan je ovaj slučaj protuzakonite sječe:

Slaba naslaga humusa leži na kamenitoj podlozi grumenja i pećine, a položaj teraina je višji (höhere Lage), nu slabo nagnut ili dapače i podpunoma ravan.

Čistim sjekom, ili prekomjernim preborom bude tlo neposrednom djelovanju atmosferilija izvrženo, te i samo gdjeko jača kiša je dovoljna, da humus podpunoma izpere.

Ovi slučaji jesu veoma česti u alpinskim predjelih. Oštećenje objekta jest ovdje veoma veliko, te se kadkada i na daleki svoj okoliš protegnuti može — nu u šumsko-redarstvenom smislu može ovdje samo o pogibelji ili nemogućnosti za daljnje

plodjenje drva govor biti, te se ovdje mora po §. 4. š. z. postupati, jer položaj, ako i jest višji, nije strm, niti je šuma na »gornjem rubu šumske vegetacije«.

Šume položaja i kakvoće §§. 6. i 7. š. z. jesu »zaštitne šume« (Schutzwald), te zahtjevaju »izvjestni« postupak u gospodarenju, — napram onim »zabranah« (Bannwald), u smislu §§. 19. i 20. š. z., koje zahtjevaju »osobiti« način u gospodarenju (vidi §§. 24. i 25. provedbene naredbe broj 35633 k zakonu o uredjenju šumarsko-tehničke službe kod političke uprave u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji).

Naziv »zaštitne šume« je novije dobe, a nastao je razvitkom šumarske znanosti, i kod nas prvi puta uveden propisi netom oživotvorenog preustrojstva šumarske uprave. U obćem šumskom zakonu nema ovog naziva, nu temelji se valjda na §. 23. u prilikah §§. 6. i 7. š. z.

U gore citiranom djelcu tumači pisac veoma precizno pojam rečenih »zaštitnih šuma« i »zabranah«.

Pošto §§. 6. i 7. š. z. stanovitu elevaciju i inklinaciju teraina i kakvoću tla predpostavljaju, mogao bi se naziv »zaštitne šume« ili tako tumačiti, jer ove šume imaju svrhu tlo, na kome se nalaze, i položaj, koga zapremaju, štititi; ili pak tako, jer ove šume posebnu zakonsku zaštitu potrebuju; ovo zadnje tumačenje jest i historički postanak naziva.

Pojam »zaštitne šume« je na svaki način taj, što je zadaća šume, koju čuvati (schonen) valja, ta, da tlo i položaj, na kome se nalazi u svrhu uzdržavanja tla i bezprekidne daljnje pomladbe (konstante Wiederverjüngerung), »zaštićuje« (schütze).

»Zaštitna šuma« je dakle stoga tuj, da svoje tlo (Grund u. Boden) odnosno položaj, na kome se nalazi, štiti i uzdrži, a »zabranata« pak (Bannwald) za »osiguranje budi osoba, budi dobra državnoga i privatnoga«, dakle, za zaštitu trećih izvan šume ležećih predmeta.

Navedeno tumačenje jest »tehnički-šumsko redarstveno«, nu kraj toga obstoji i drugo tumačenje, naime sa »narodno gospodarskog juridičkog« gledišta, koje se na obćem gradj. zakonu

temelji te koje o pravu šumskog posjednika na odštetu proglaša njegove šume »zaštitnom šumom« ili »zabranom« odlučuje.

Djelovanje »zaštitnih šuma« je širje od netom opisanog, jer činjenica, da »zaštitna šuma« ponajprije svoje tlo i vlastiti položaj štiti, ne izključuje, da ona i obćenito koristi.

Usuprot tome pako, »zabrana« nije od obće koristi, — već jedino onda, ako je podjedno i zaštitna šuma —, već ima samo neki sasma posebni predmet po potrebi zaštićivati.

Uslijed toga, pozivno na §. 364. obćeg gradjanskog zakona, dozvoljenu mogućnost stegnuća izvršivanja prava vlastnosti ne-pripada vlastniku »zaštitne šume« pravo na odštetu — radi ustanova §§. 6. i 7. š. z., dočim onomu »zabrane« pripada takovo pravo, pozivno na §. 365. o. gr. z.

§. 24. spomenute provedbene naredbe od 15. srpnja 1895. br. 35633 k zakonu od 22. siječnja 1894. ob uredjenju šumarsko-tehničke službe kod političke uprave u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji, je vrlo shodno razširio, odnosno protumačio priupadnost šume u »zaštitne šume«, jer navadja, da valja u ove ubrojiti »i šume steruće se u vrelovju potokah i riekah i ljekovitim vodah, kao i one na krasu«, zadnje stoga, jer se pod »popuzinam« u §. 7. š. z. i »odplave« tla razumjevati imadu.

Za samo uredovanje pako kod nas u takovih slučajih pogodan je i taj propis rečenog §. 24., što je županijski upravni odbor vlastan već i na temelju samog obnalaza i izještaja kr. žup. šumarskog nadzornika glede proglaša koje šume »zaštitnom šumom« izreći.

Provedbena naredba cislitavskog ministarstva za poljodjelstvo od 3. srpnja 1873. broj 6953 propisuje izrično u §. 6., da kod svake zgode uredovanja valja one šume ustanoviti, koje se po ustanova §§. 6. i 7. š. z. zaštitnimi šumami trajno smatrati imadu, te kod pronadjenog protupropisnog postupka u takvih šumah valja svagda sa pospješenjem potrebito uredovanje preduzeti. Isti ovi propisi sliede indirekte i iz naše napred spomenute provedbene naredbe.

Citirano djelce jest uporabom velikog materijala teorije i prakse sastavljeno, te se osobito šumarom polit. oblasti na proučenje preporuča.

Julijo Vraničar,
kr. županijski šumarski nadzornik.

Kratki dodatak razpravi g. profesora Partaša: o postotku, kojim se ukamačuju glavnice, uložene u šumi.*

K onima razlozima, koje je gosp. profesor Partaš za opravdanje nizkog ukamaćenja glavnica, uloženih u šume, u svojoj nedavno u ovom listu objelodanjenoj razpravi naveo, slobodan sam još sliedeće nadodati, odnosno nadopuniti.

U rečenoj razpravi iztaknuto je, da se od nepovoljno situiranih šuma ne može tražiti šumska renta, nu ipak i takove šume representiraju veliku vrednost, koja se ne da novcem izraziti (povoljno djelovanje na oborine, bujice i t. d.). Tu ćemo točku nadopuniti, da još izrazitije pokažemo, da takove šume sibilja veliku vrednost reprezentiraju i da dapače i neku rentu bacaju, ne doduše neposredno šumskoj upravi, nego posredno obćemu gospodarstvu.

Kad pogledamo goli kamen strmih briegova, po čijima stranicama se tek ovdje-ondje sabralo nešto humusa, moramo se čuditi, da na tom golom kamenu šuma raste. Raste tu bukva, hrast, omorika, bor itd. protiskavajući si žilje kroz kamenje, te bi čovjek rekao, da tu nema razlike izmedju onih plitkoga i onih dubokog korenja: svaka je vrst drvљa već zatajala samu sebe, prilagodiv se okolnostima, kako se je prilagoditi dalo — prava slika najsironašnjeg sloja ljudskog društva. Da nije te šume, što bi bilo? Bio bi goli kamen. Izbor izmedju te dvije alternative sigurno nije težak; pa kada je tomu tako, smije li

* Vidi „Šum. list“ od godine 1896.

se u obće i nabaciti pitanje, da li ta šuma rentira? Nu akoprem se već a priori čini nepravedno od te šume rentu tražiti makar samo od 0.5%, — to ju ona ipak baca. Vi ste sigurno već vidjeli po takovim brdinama razsijana kućišta, vidjeli ste na južnim obroncima u sredini šumišta pojedine vinograde i ostale poljske kulture, a znadete i to, da podno takvih kamenitih briegova, obraštenih šumom ima plodnih poljana i livada. Pitajmo se sada, kako bi se dugo još zelenio onaj vinograd, kako dugo bi se još dole kosilo sieno i pšenica, da ne stane one šume gore? Ne treba nam istom dokazivati, da bi nestajanjem šume, nestalo i onih vinograda, livada i poljana, a s njima i onih raztrešenih kućišta. Ako je pako tomu sbilja tako, ako je šuma sbilja uvjet obstanku onih poljskih kultura, ne participira li onda šuma na renti, koju dotične poljske kulture bacaju u isto tolikoj mjeri, kao i ručni rad uložen u te kulture? Tu dakle valja tražiti šumsku rentu onih šuma, koje takovu šumskoj upravi neposredno ne bacaju. Doklegod šumska uprava bude štitila onu šumu, odnosno bude izdavala bilo veći, bilo manji trošak, da ona porastlina ostane netaknuta, sve dotle moći će onaj poljodjelac i vinogradar bez straha ulagati svoj trud u obradjivanje svoga tla. Povuče li usuprot šumska uprava svoju ruku sa tobož nerentabilne porastline, podju li pojedina stabla padati, bilo uslijed starosti, ili zareznika, ili ljudske ruke ili uslijed raznih elementarnih nepogoda; ne bude li se svaka i najmanja čistina što brže nadomjestila novimi individui, te umjesto žilja, koje bi ono malo humusa vezalo, podje kiša taj humus izpirati, a uslijed toga izpiranja podje jedno stablo za drugim padati, — onda će onomu poljodjeleu biti uzaludan svaki trud, njegovomu je polju odzvonilo. Ne ima li dakle šuma podpuno pravo da participira na renti, koju oni poljski gospodari od svoga tla beru?

To je dokaz za briegovite šume, a sada ćemo pogledati, kako je u ravnici. Obično se kaže, da je hrast kod nas okupirao najplodnije tlo, naime posavsku i podravsku nizinu. To je doduše istina, ali ja bih se ipak usudio prigovoriti, da je

onaj izraz »najplodovitije tlo« relativan; one su nizine naime najplodovitije »šumsko«, a ne najplodovitije tlo u obće. Tlo naime, koje je godimice 1—2, a puno puta i 4—6 mjeseci pod vodom, tlo, na kojem se ne može zimski usjev uzgajati, a taj je, kako je poznato, najvriedniji, takovo tlo kraj svih svojih povoljnijih kemičkih sastavina ne može se najplodovitijim nazvati. Nu niesu samo godišnje poplave, koje to tlo čine nesposobnim za zimski usjev, nego i još jedna druga okolnost. Kada bi mi naime u istinu htjeli pretvoriti šumsko tlo u poljodjelsko, bi li mi sibilja time postigli veću rentu, nego li sa šumskim gospodarstvom? Ja mislim, da ne bi i to iz sliedećih razloga. Poznato je, da je veći dio naših posavskih šuma ne samo izvržen Savskoj poplavi, nego samo šumsko tlo da je tako vlažno, da ga jedina šumska transpiracija čuva od omočvarenja. To nam dokazuju godišnje šumske sjećine, koje postanu nakon što su stabla na njima porušena, barem za 10—15% vlažnije, nego što su bile, dok je šuma još stajala. Poznato je takodjer, kojim se redom pojedine vrsti poljskih kultura od sela naprama šumi redaju: najprije su vrtovi, zatim oranice, napokon livade, a iza livada šume. Taj red nije samo slučajan, nego je u jednu ruku uvjetovan narodno-gospodarstvenim zakonima, a u drugu ruku, i to baš u predjelima, o kojim govorimo, i o stupnju vlage, koja postepeno prema šumi sve to veća biva. Kada bi mi dakle htjeli polovicu vinkovačko-mitrovačkih šuma, uzmimo od prilike 55.000 rali, pretvoriti u poljodjelsko tlo, to bi iz gore navedenih uzroka jedino livadarstvo mogli na istomu gojiti.

Livadarstvo je, kako je poznato, jedna od najunosnijih poljodjelskih grana, te bi na prvi mah svatko pomislio, da bi pretvorbom šumskoga tla u livadarsko renta toga tla u vis skočila. Nu iz sliedećega ćemo uviditi, da bi se mogli u računu prevariti. Izsječenjem šume ne bi se samo dotična površina omočvarila, nego bi i sadanje, do šume ležeće livade prekomjerno vlažne postale. Trebalo bi dakle najprije znatan kapital za kanalizaciju, odnosno odvodnju uložiti; drugo: troškovi proizvodnje siena narasli bi naprama sadanjim troškovima za 20

do 30%, i to s toga razloga, jer bi nove livade bile od sada-njih sela popriječno za 4—5 kl. odaljenije, i jer bi nadnice za košnju i sušenje, uslijed velike ponude (Angebot) te vrsti radnje znatno poskočile; i treće napokon, jer bi povišena proizvodnja siena oslabila sadanju cienu za 30—50%. Sračunamo li dakle kamate za kanalizaciju i troškove uzdrzanja za istu, zatim po-višeni izdatak za proizvodnju s jedne, a obaljenu cienu goto-voga proizvoda s druge strane, onda ćemo uviditi, da smo dir-nuli u prirodno ravno vesje, koje je svakoj proizvodnji, odnosno obrtu stanovitu granicu odmjerilo.

Jedna od najvažnijih zaprieka, da šumske gospodarstvo ne dava stanovite rente, jeste odaljenost šuma od javnih občila. Kako smo netom vidjeli, ta odaljenost kadra je i samom poljo-djelskom obrtu znatno sniziti rentu, dočim mu je povisila tro-škove produkcije. Uzmemo li u obzir činjenicu, da je poljo-djelsko tlo u najbližoj blizini kućista, da su dakle troškovi transporta veoma neznatni; usuprot pako da su baš transportni troškovi onaj faktor, koji šumsku rentu pritišće, tada imamo opet jedan razlog, kojim možemo nizinu šumske rente opravdati.

Ima i drugih još, na oko neznatnih, ali u istinu veoma težkih činjenica, koje ne daju šumskoj renti, da se digne kao kod ostalih obrta, n. pr. kod poljodjelstva; medju tima navesti ćemo samo stojbinu. Kako je poznato, stojbina nalaže šumaru upravo apodiktički, kakovu će vrst dravlja uzbajati; u tom pogledu šumar se riedko kada može ravnati po konsumciji (po-trošku) bliže okolice, ili dapače ciele zemlje; tako na primjer uzbajamo mi hrastove ne za nas, nego za Francezku, a što je još teže, — ne mi, koji produciramo, nego oni, koji konsumi-raju, udaraju cienu našemu proizvodu. U tom pogledu стоји poljodjelski obrt mnogo bolje; i pšenici se doduše udara cienom na svjetskom trgu, nu pšenica ima osim svjetske i lokalnu cienu, koja je jedanput viša, a drugi put niža od one na glavnem trgu. Druga poljodjelčeva prednost jeste ta, da može svake godine usjev mienjati t. j. sijati onaj, koji je u najboljoj cieni, to pako u šumskom gospodarstvu nije moguće.

Možda će nakon svega toga tkogod zapitati: prema tomu dakle niti je šumsko gospodarstvo kadro odbacivati viših kamata, niti to u obće od njega zahtievati možemo? Ni jedno, ni drugo! Šumsko gospodarstvo rentirati će se kao svaki drugi obrt, ali dajte mu uvjeta za to. Nitko ne će podići tvornicu sladora u predjelu, gdje sladorna repa ne uspieva; nitko se ne će baviti sa timarenjem ovaca u nizkim močvarastim predjelima, gdje ovce krepavaju. Stvorite za šumu onako povoljne uvjete, kao što ga ima ratarstvo, pa će i ona svaki novčić izplatiti; mjesto što ju tiskate u močvare i skrajna brda, uzgajajte ju 3—4 km. oko sela, 8—10 km. oko gradova, spojite ju sa cestama i željeznicama, pa eto vam rente! Koliku množinu gorivog i gradjevnog drveta progutaju godinu na godinu gradovi i to uz cenu, u kojoj transportni troškovi iznaju 8%, a tako zvana šumska pristojba, ili ciena dryetu na mjestu proizvodnje, jedva 20%. Promjenite te brojke medjusobno, i eto vam čiste zemljištne rente, koja ne će mnogo zaostati za poljodjelskom!

(Ovo, što sam netom rekao, neka se ne razumie tako, kao da ja zahtievam, da bi šumu morali gojiti bliže ljudskim stanovom; toga ja ne mislim, niti će igda do toga doći, jer je šuma neoborivimi narodno-gospodarstvenimi zakoni potisnuta na absolutno šumsko tlo, na kojem će i ostati; ja sam jedino htjeo iztaknuti, da bi i šuma veću rentu bacala, kada bi joj dopitali ono tlo, koje je sada poljodjelstvo okupiralo.)

J. Kozarac.

O preustrojstvu magjarske više šumarske strukovne nauke.

Na zemaljskoj šumarskoj skupštini predavao: Sándor Horvath,
kr. ug. nadsvjetnik.

(Svršetak.)

Prije svega pitam, kakovo znamenovanje je imala za šumarstvo dosada zajednička uprava?

To, slavna skupštino, da je naša šumarska akademija do duše imala ravnatelja, koji je bezdvojbeno uvjek vriednim za stupnikom reda, discipline i neobhodno potrebitog ugleda bio, ali pravi duševni vodja, koji bi bio mogao i prama vani interesu šumarske nauke sa podpunom svjestnošću i odanjem za stupati, u unutarnjem životu zavoda pako središte svijuh duševnih sila u sebi ujediniti, ovakov duševni vodja u podpunom smislu rieči nikada nije bio ravnatelj naše akademije, i to stog razloga, jerbo medju ravnateljima ščavnicike akademije nijedan takav muž nije ovo mjesto zauzimao, koji bi bio šumarskim strukovnjakom ili da bi se sa šumarstvom, makar i samo praktično, živahnije zanimalo bio.

Još i u najposljednje vrieme, kada bi već pravednost zahtjevala bila, da se i na šumarstvo obzir uzme, nije izbor ravnatelja na šumara pao, nego opet na jednu šumarskoj struci nepripadajuću osobu.

Nu sve da bi i mogli na to računati, da će se ravnatelji izmjene birati, sada iz jedne, sada iz druge struke koja bi to korist za nas šumare bila?

Nebi li se i tada moglo dogoditi, da bi upravo u onaj čas došao red na rudara, kada bi za šumarstvo nastale takove okolnosti, koje bi zahtievale savjestnu i snažnu ruku?

Dapače, što bi nama pomoći moglo i to, ako bi uvjek šumar bio zajedničkim ravnateljem? Dotacija učiteljskih stolica, razdieljenje naukovnog reda te ina slična pitanja imaju uvjek različite interese pred sobom; u ovom slučaju ne bi ni šumar-ravnatelj našoj stvari pomoći mogao jerbo čim bi pravedniji bio, tim više bi morao žrtvovati od pravednih interesa šumarstva. — I tako eto vidimo, da zajednica u svakom slučaju samo škodljiva može biti; pa ako rudarska struka svoje interese dobro shvaća, tada po mojem mnjenju ona ono isto zahtjevati mora, što i mi zahtievamo, naime: odciepljenje.

Da u mojoem dokazivanju za jedan korak dalje podjem, moram se upitati, koju korist možemo očekivati od ustrojstva zajedničkih profesora i zajedničkih predavanja?

Naša šumarska akademija ima sada od predavajućih profesora 8 rudara, 2 neutralna (t. j. ne spadaju niti k jednoj struci), a samo 4 šumarska strukovnjaka; posljedica toga jeste pako ta, da od naših 41 obvezatnih predmeta, 24 sa slušateljima rudarstva na zajedničkim predavanjima izključivo predavaju profesori, koji ne pripadaju našoj struci, dapače i jedan od lih šumarskih predmeta predaje profesor rudarstva.

Istina je, da se na ovim zajedničkim predavanjima — kako kazuju — samo pripravljuće i pripomoćne znanosti predaju, akoprem ja niti obće graditeljstvo, niti vodogradjevine, niti željeznice i mostove, niti geodesiju ne držim samo za pripravljuće ili pripomoćne znanosti; ali sve kad bi i bilo tako, kako tvrde, naši interesi zahtjevaju, da se kako pripravljuće, tako i pripomoćne znanosti izključivo obzirom na interes šumarske struke razpravljaju.

Mi ne moramo temeljne znanosti u svojoj cijelosti kao takove učiti, već od svake toliko, koliko u svakom slučaju potrebovati možemo. Suvišno moramo izostaviti, jerbo bi naše i tako kratko obukovno vrieme bezkoristno izgubili; usuprot pako ono, što potrebujemo, ne samo da moramo u teoretiči, već i u praktičnom pogledu do dna izcerpiti.

Mi moramo i kod teoretičnih dijelova znanosti pred očima imati specijalne strukovne interese, te ako drugo ne, a ono barem na svaki način zahtjevati moramo, da se teoretična načela izključivo primjerima važnima po šumarstvo ilustriraju, jerbo samo ovako može teorija u krv slušatelja ući. Kod uporabnih dijelova znanosti pako nije već ni sam izbor primjera dovoljan, nego je potrebno, da predavanja svaki pojedini slučaj iz prakse izcrpe, jer u život polazeći slušatelj moći će samo na ovakav način stečene znanosti u praksi upotrebiti.

Mogu li toj svrsi odgovoriti naši zajednički profesori na njihovima zajedničkima predavanjima?

Ne bi želio, da se moje rieči krivo tumače, jer ni izdaleka ne mislim u ičiju sposobnost ili dobru volju podvojiti. Ali na postavljeno pitanje ipak odriesito moram odgovoriti sa:

ne! A to stoga, jer nisu strukovnjaci, niti mogu poznavati potrebštine šumarstva; dapače zajednički profesor sve da bi i poznavao te potrebštine, ne bi mogao svoju zadaću podpuno izcrpiti, budući jedan dio vremena i sile drugom fakultetu posvetiti mora. Dapače ne bi bilo ni pravo, da cielo svoje vrieme samo šumarskim potrebam posveti, jer bi u tom slučaju bezdvojbeno drugi fakultet trpio.

To je uzrokom, da naši zajednički profesori niti ne uzimaju specijalna strukovna pitanja izvan neke stanovite granice u obzir, nego se nastoji time nadoknaditi, da obće teoretične znanosti i preko potrebite granice u svojima predavanjima kultiviraju. —

Zaista, obće znanosti valjda se niti na nijednom šumarskom učilištu ne predavaju na tako širokom temelju i visokom niveau-u, kao na našem zajedničkom zavodu.

Ali ovo priznanje jeste sa našeg gledišta od veoma dvojbe vrednosti, jer uz malenu korist mnogo više vremena zaprema od onoga, što je potrebito, a uz to imade i jednu veliku pedagošku pogriješku, naime, da slušatelje u pogledu vrednosti pojedinih predmeta podpuno na stranputicu zavede.

Ja barem gotovo sa stidom pomislijam sada na to, da sam u prvima godinama mojih nauka veoma malo uvažavao naše šumarske strukovne predmete, pokraj računstva, mehanike te drugih tako zvanih »težkih i uglednih« predmeta.

Ipak, ako hoćemo da budemo iskreni, moramo priznati, da se je znatan dio onih zanimivih i komplikiranih formula, na izvadjanje kojih smo negda tako ponosni bili, više-manje kod svijuh nas u zaboravi izgubio. Nu ne samo učenici, nego i isti profesori niesu se mogli tomu oteti, da svoja predavanja gdje su samo mogli, računskima derivacijama interesantnijima učine.

Bezdvojbeno je dakle, da dosadašnje zajedničke učiteljske stolice i zajednička predavanja našima interesima ni od sada udovoljiti ne mogu, zaoto bi se obustaviti imale, to jest: naša bi se strukovna nauka od rudarske podpuno oddieliti morala, i to tim više, jer je odciepljenje i iz drugih važnih uzroka neobhodno potrebito.

Već sam gore u kratko spomenuo, kako velike i težke zadaće čekaju naše profesore na polju znanosti i na polju praktičnog života. Ove zadaće ne bi predavatelji čisto šumarskih učiteljskih stolica, sve da se njihov broj i poveća, bili u stanju sami riešiti. Oni potrebuju kod svog rada i odano podupiranje profesora pripravljujućih i nuzgrednih znanosti, dapače nekoje grane ovih zadaća ovima potonjima predati moraju.

A da ovi svojem zvanju u ovom pogledu sibilja udovoljiti uzmognu, moraju u prvom redu da budu strukovnjaci, ili ako svi to i ne mogu biti, tada barem moraju svoje vrieme i svoju djelatnost izključivo i sa cielom odanošću šumarstvu posvetiti, tako, kako se to na njemačkih akademijah dogadja, koje su šumarsku znanost stvorile, a sada pako svaku pojedinu granu snažno proširuju, upravo iz tog razloga, jerbo njihovi duševni radnici bez iznimke svi djelatno sudjeluju ne samo kod obuke, nego i kod znanstvenog iztraživanja.

Opetujem dakle, da svi interesi naše struke bezuvjetno zahtjevaju, da našu strukovnu nauku od rudarske — sigurno i na korist ove — podpuno odielimo i sa podpunim ustrojenjem providimo.

Doduše, može i biti će potežkoća na svaki način kod toga izvedenja, ali su ove po mojem mnienju podredjene, a da bi toli važnu struku, kakova je za našu domovinu šumarstvo, u cielom razvitku zapričeći mogle.

Upravo radi toga ne ću da se bavim ovdje sa ovima potežkoćama, već ravno prelazim na ono drugo pitanje, koje pred nama stoji, to jest: gdje bi bilo najshodnije mjesto za ovaj novi željeni zavod?

Prvi zahtjev, na koji se kod riešenja ovakovih pitanja mnogo držati običaje, a koji bezdvojbeno ni mi izpred očiju pustiti ne smijemo, jeste taj, da na mjestu zavoda za razjasnijanje predavanja potrebita uredjenja i druge ine uvjete ima.

Iz ovog gledišta Štavnicu, iskreno rekuć, za sjedište sposobnom ne držim. Kako ja stvar prosuditi mogu, Štavnica može samo učiteljskim stolicam za botaniku i gojenje šuma udovo-

ljiti, premda najtežoj zadaći u gojitbi šuma, naime praktično proučavanje vezanja i pošumljivanja gibućeg pieska niti učiteljska stolica za gojenje šuma ništa pružiti ne može.

Učiteljskoj stolici za uporabu šuma pako, koja najviše zahtjeva, ne može niti prilično udovoljiti, a niti učiteljska stolica za uredjenje šuma ne pruža velikih prednosti.

Po mojoj skromnom mnjenju bio bi od Štavnice, izuzam jedini botanički vrt, prikladniji Liptóujvár, Ungvár, M. Sziget za namještenje višeg učilišta, ali osobito shodna bila bi u ovu svrhu Bistrica (Beszterczabánya), koja je središte veličanstvenog šumskog gospodarstva, koja je uslijed svojeg sgodno ležećeg položaja svakom kao brežuljastom tako i planinskom gospodarstvu prikladna, nalazeći se na stepenu, za kojega moramo reći, da razvijenijeg u našoj domovini ne ima. Kako nam je naime svima poznato, šumsko gospodarstvo u bistričkoj erarskoj gospoštiji uvjek je prvo bilo medju svima uredjenima domaćima šumskim gospodarstvima od najstarijih tradicija. — Zahtjevima brežuljastog teraina te magjarske ravni ne može niti Bistrica udovoljiti, nu konačno ne možemo mi ni jednu ovakovu točku u našoj domovini pronaći, koja bi svima zahtjevima u ovom pogledu udovoljiti mogla.

Ako bi dakle samo gledište praktičnog naobraženja bilo mjerodavno ja bi od moje strane u prilog Bistrici glasovao.

Ali naša struka ima i drugih važnih interesa, koji se kod pitanja sjedišta u obzir uzeti moraju. Ovi interesi su takove naravi, da ne govore u prilog niti Bistrici, niti u obće u prilog provincijalnim gradovom, već izrično u korist Budimpešte, i to tim više, jer Budimpešti ne manjka skoro ništa, što se u tom pogledu od nas traži.

Sveučilištni botanički vrt, nalazeći se u blizini pjeskulje budimske i budakeske gradske i državne šume, velike pilane glavnog grada i mnoga obrtnička poduzeća sa drvom, pojedini dielovi gödöllöjske šume i t. d., sve su to onakove stvari, koje se kod praktične obuke dobro upotrebiti mogu. Ono pako, što u ovom pogledu glavni grad pružiti ne može, to se uz današnje

jeftine komunikacije lahko drugdje u kojem god dielu domovine potražiti može.

Ne može se zatajiti, da će praktična obuka u Budimpešti na svaki način većim potežkoćama skopčana biti, nego li na primjer u Bistrici, ali za ovaj nedostatak pružaju nam dovoljnu naknadu one prednosti, koje izključivo u glavnom gradu na razpolaganje stoje.

Ovakova prednost biti će prije svega ta, da si u Budimpešti naša mladež prigodom polazka strukovne nauke širiye obzorje te obćenitiju naobraženost prisvojiti može, kakove ne bi ni u Sárvnici, ni u Bistrici postići mogla.

Ovu prednost ne smije nitko da omalovažuje, a nesmijemo ju ponajpače mi, koji često opaziti moramo, kako nepovoljno osudjuju mnogi još i danas naobrazbeni stepen šumara, kao i društveni njihov položaj. Ovu nepovoljnu predsudu moći ćemo samo sa podignućem niveau-a naše strukovne škole, te sa povišenjem naše društvene naobrazbe ukloniti.

Istina je, da naprama ovim pogodnostim još mnogo svakojakih potežkoća nasuprot stoji. Postoji na primjer bojazan, da će se naša mladež u glavnom gradu razmaziti; da će, kako kažu, »salonski šumari« od njih postati. Ali ja se proti ovoj bojazni pozivam na liečnike, mjernike, sudsce i t. d., jednom riečju na inteligentne elemente ladanjskog društva koji su svoje strukovne nauke većim dielom u glavnom gradu svršili te — kako vidime — ipak nisu oholi, niti nezadovoljni, ako i na ladanje dospiju.

Oni mnogi naobraženi posjednici, medju kojima toliko čvrstih gospodara te strastvenih lovaca imade, nisu li svi u glavnom gradu sproveli jedan dio svoje mladosti?

Nije istina, da glavni grad odgaja nemarnu mladež! Obratno, ovdje se mlađi čovjek prije nauči upoznavati i cieniti ozbiljnu stranu života, nego li u provincijalnim gradovima. Ovu bojazan možemo dakle posve mimoći, upravo tako, kao i onu drugu, da će u onom slučaju, ako bi naše više učilište u Budimpešti bilo, znatni dio naših slušatelja ine struke od nas od-

mamiti. — Ta bi bojazan samo onda mogla postojati, kada bi unapred to uvjetovali, da će sa šumarskom strukom skopčana budućnost gorija biti od drugih, slično predznanje zahtjevajućih struka. Ovo ipak, mislim, nitko od nas neće ozbiljno uzeti. Ako li bi se ipak ovakova što sličnoga u budućnosti dogodilo, onda nas po mojem mnjenju ne bi ni to oslobodilo od nestašice slušatelja, kada bi naše više učilište i na ladanju ostalo. Znatna u oči udarajuća nestašica od godine do godine štavničku šumarsku akademiju pohadjajućih slušatelja već nas jasno na tu okolnost upozoruje.

Ne može nas dakle niti ova bojazan od Budimpešte preplašiti, nasuprot već nas mora na oto hrabriti, da premještenje naše više strukovne nauke u Budimpeštu još većma požurujemo, jer je bezdvojbeno, čim bolje bude naša visoka šumarska škola niveau drugih visokih škola dostigla, tim više se možemo nadati, da će se naše naobraženje pravedno uvaživati, te naše službovanje po zasluzi honorirati; ako pak ovo usliedi, tada se ne trebamo bojati, da će mladež našu struku izbjegavati.

Obstoji još i jedno treće protuslovlje, koje sam obzirom na studiranje u Budimpešti spominjati čuo, te koje podpunu pozornost našu na se obraća, a to je pitanje življenja. Istina je, da je življenje u Budimpešti znatno skuplje, nego na primjer u Štavnici ili u drugom kojem provincijalnom gradu; ali s druge strane neima dvojbe, da se zbilja siromašan mladić, ako je talentiran i marljiv, u Budimpešti ipak lakše uzdržavati može, nego li u Štavnici. Gorak je to doduše kruh, koji se zasluziti mora, ali je ipak kruh; dočim u Štavnici zbilja siromašan mladić u obče niti obstati ne bi mogao, ako odmah u početku ne dobije štipendiju. — Ali ove bi štipendije i u Budimpeštu prešle, dapače ne bi bilo težko tom prilikom izposlovati, da se sadašnje štipendije od 300 for. povise na 500 for., jer bi kod onih 22 stipendija, koliko ih sada u Štavnici ima, ukupni višak samo 4400 for. iznašao, a takova žrtva mogla bi se valjda u interesu šumarske struke doprinjeti.

Uzev sve to u obzir, posve je vjerojatno, da bi u Budapešti više siromašnih mladića šumarsku struku svršilo, nego li u Štavnici.

Samo one obitelji, koje u nešto tjesnijima finansijalnim odnošajima živu, bile bi nešto znatnije obterećene, uzdržavajući svoje sinove o svom trošku u Budapešti. Broj mladića iz ovakovih obitelji biti će u prvom početku možda nešto manji, ali ovaj gubitak nadoknaditi će se tim, da u Budimpešti za našu struku sasvim nove družtvene slojeve predobiti možemo.

Ja ovdje osobito na onaj stari, srednjoimoučveni razred mislim, koji svoje sinove duduše čestito odgaja, ali ipak ne posjeduje toliko, a da bi mogao i nadalje tim neodvisnim životom živjeti.

Ovakovi mladići računaju već sa ozbiljnošću životu, ali da udovolje svojemu staromu družtvenom položaju, daju se većim dielom na pravničke ili na druge na sveučilišnom niveau-u stojeće fakultete. Ako se naša viša strukovna škola u Budimpeštu prenese, te sa sveučilištem izravnana bude, tada, mislim, ne će biti težko i ovaj razred za šumarstvo predobiti.

Ovo će biti dobitak za šumarstvo, jer osim šumarskih obitelji postoji jedan družtveni razred, čiji bi sinovi uslijed odgoja i značaja pozvaniji i sposobniji bili za šumarsku struku, pošto su najznatniji dio svoje mladosti na selu sproveli, slobodnoj naravi već privikli, te narod kao i postupak sa istim već od kuće dobro poznaju.

Za učeću mlađež biti će dakle Budimpešta neosporivo najshodnije mjesto.

A koje tek velike prednosti pruža glavni grad profesorskomu sboru i obuci?

Mislim, da nije ni potrebito, da o istima potanko razpravljam, budući i neprijatelji premještenja priznati moraju, da će sposobnost i djelatnost naših profesora ovdje u središtu duševnog života od većega uspjeha biti, nego li igdje na drugom kojem mjestu. Samo to dakle spominjem, da će se naše više učilište u Budimpešti uz odgovarajući ustroj ne samo na viši

niveau podići, nego će i na širijem temelju počivati, jer se obuka ovdje već proširiti može i na takova pitanja, na koja se je do sada u Štavnici malo truda ulagalo. Može se razširiti na primjer sa obrtnog i trgovačkog gledišta, koje ne smijemo dulje zanemarivati, jer konačno šumar ne samo da mora izkusiti gospodar, nego i orientirani obrtnik, dapače i trgovac biti, ako hoće svojem zvanju podpuno udovoljiti, te ako ambicije uloži u to, da ga posjednik za perfektnog strukovnjaka drži, komu svoje obrtne interese mirnom dušom povjeriti može.

Nije moguće, da se ovakova pitanja u Štavnici dovoljno uvažiti mogu, jerbo se obrtni život, trgovački odnosa od onuda tako pomno pratiti ne mogu. Nasuprot u Budimpešti mogu naši profesori ne samo u znanstvenima, nego i u važnijima praktičnim pitanjima uglednim strukovnjacima postati, tako, kako se to za ugledne strukovnjake i profesori drugih viših zavoda priznavaju.

A upravo za oto, jer će i u pitanjima praktičnog života steći ugled, biti će kao takovi od velike koristi šumarskim višima oblastima, a naposeb zemaljskom šumarskom družtvu, koje će moći snažno podupirati.

Sve su ove prednosti već same po sebi na toliko važne, a da pitanje sjedišta šumarske akademije u korist Budimpešte odluče.

Ali imadem i osim ovih još jedan veliki interes, kojemu ćemo samo sa premještenjem našeg višeg učilišta u Budimpeštu udovoljiti moći, a taj jeste, da i velike šumoposjednike za šumarsku znanost predobijemo.

To će doduše težko biti polučiti, te ćemo u tom valjda istom tekom vremena uspjeti, ali za oto bezuvjetno pokušati moramo, jer to zaista veliki interesi zahtjevaju.

Od 13 milijuna jutara šume magjarske države blzo jednu trećinu sačinjava privatni šumski posjed, najveći dio ovog pako nalazi se u rukama velikih posjednika.

Ovi veliki šumski posjedi dakle, ako im pribrojimo i šume fideikomisionalne, imaju veliku važnost u obće narodno-gospo-

darstvenom pogledu, te zaista državni interesi zahtjevaju, da se dobro i svjestno upravljuju. Akoprem se šumski zakon skrbi za uzdržavanje istih, ipak time još nije dokazano, da se isti svjestno upravljuju.

Dapače nije obstanak istih ni onda osiguran, ako na ovima velikima posjedima šumarsku upravu strukovno naobraženi šumarski činovnici rukovode, jer svjestno vodjenje gospodarstva na ovakovom velikom posjedu višeputa velike investicije i u obće takovu manipulaciju zahtjevaju, u koju se šumarski činovnici samo onda upustiti mogu, ako su sigurni, da će ih posjednik odobriti. Ovo pako — kako je to dobro poznato — najviše puta ne podje svagdje za rukom; više puta radi toga, jer momentani interesi posjednika ne dozvoljavaju zahtjevajuću žrtvu, više puta već radi toga ne, jer posjednik, budući nije orientiran o potrebama šumskog gospodarstva te o zahtjevima istog, nije kadar uviditi potrebu u interesu dalmje budućnosti stavljenih predloga.

Ovakovi veliki posjedi dakle sibilja samo onda budu dobro upravljeni, ako na upravu gospodarstva, osim glavnog upravitelja, i sam posjednik neposredno upliva.

I kod poljodjelskog gospodarstva opažamo to, da u istinu intensivno uzorno gospodarstvo samo ondje nači možemo, gdje je sam posjednik ujedno i glavni gospodar.

Interes države zahtjeva dakle, da — u koliko od nas zavisi — i nasljednicima ovih velikih posjeda priliku pružimo, da se sa načelima i duhom šumskog gospodarstva barem u glavnijima crtama upoznati mogu.

Bila bi izprazna nada, kada bi na to računali, da bi radi toga i najosbiljnije misleći sinovi velikih posjednika jednu ili dvije godine u kojem god ladanjskom gradu proveli; dočim ako naše više učilište u Budimpeštu prenešeno bude, biti će i ova zaprieka odstranjena, da barem oni posjednici, koji većim dijelom od šuma se sastojeća imanja posjeduju, prigodom pohadjanja viših nauka, ako i samo kao gosti, šumarska predavanja slušati mogu.

Ja čvrto držim, da će ovo uslijediti, jer se uždam u onu neodoljivu moć vremena, koja prouzročuje upravo rapidne promjene u svim granama gospodarstva, te koja će prije ili kasnije svakoga na to prisiliti, da osobne i obiteljske svoje interese pod svaku cenu sam obraniti uzmogne. — Moguće je, dapače vjerojatno je, da će ta sila kasno, te samo polagano svoj uspjeh polučiti, ali ja i to za veliku korist držim, ako iz početka samo jednog ili dvojicu izmedju njih za prave i savjestne prijatelje šumarstva predobiti uzmognemo.

Ja dakle i sa ovog gledišta bezuvjetno potrebitim držim, da našu višu strukovnu nauku u Budimpeštu prenesemo.

Sa ovim, slavna skupštino mislim, da sam meritorno izcrpio ono pitanje, koje sam na razpravljanje primio.

Nu o tome, kakovo bi imalo biti ustrojenje novog, po meni savjetovanog budimpeštanskog učilišta niesam još potanko govorio, ali ja mislim, da se na ovom mjestu u potanko analiziranje ustrojenja upustiti ne možemo, već je dovoljno, ako u tom pogledu naše načelno stanovište jasno označimo. Ja sam ovo načelno stanovište nastojao obilježiti, kada sam ono moje mnjenje izrazio, naime da ovo novo učilište podpuno samostalno, te sa sveučilištem na jedan niveau uzpostavljeno bude.

U ovom, mislim, sve je sadržano, što u pogledu ustrojenja zahtjevati moramo. Sadržano je naime:

1. da ovo novo učilište sa svima nuzgrednjima učilima dovoljno obskrbljeno bude, što je za obuku i za znanstveni rād profesora nužno;

2. da se uprava novog zavoda samo pozvanima strukovnjacima povjeri, nadalje da i profesori strukovnjaci budu; ako bi se pako za predavanje pojedinih teoretičnih predmeta slučajno i nestrukovne osobe upotrebiti morale, neka i ove takove budu, koje zahtjeve šumarstva poznavaju.

3. Obukovno vrieme neka bude toliko, koliko je za temeljito predavanje ukupnih šumarskih znanosti neobhodno potrebito.

4. Broj učiteljskih stolica neka se ustanovi tako, da profesorima i izvan obuke za znanstvena iztraživanja i za knji-

ževnu djelatnost dovoljnog vremena preostane; ali onda neka se i zahtjeva od svakog pojedinog profesora, da svu svoju djelatnost šumarstvu posveti; te konačno

5. Naukovni sustav neka bude takav, a naukovni red neka se tako ustanovi, da osim redovitih slušatelja i oni predavanja posjetiti mogu, koji se ne misle za sav život šumarstvu posvetiti.

Ako se ustrojenje po ovima načelima provede, onda će ovaj novi zavod i najvišima zahtjevima udovoljiti, te svoju važnu zadaću u podpunoj mjeri izpuniti moći.

Samo za jedno moramo se još pobrinuti, za oto naime, da one profesore, koji se u mirovinu povuku ili umru, možemo ospozobljenima učiteljskima silama uvjek nadomjestiti. Doduše, težka će biti to zadaća, ali u onom slučaju, da se šumarski pokušajni zavod — što se očekivati može — i u našoj domovini ustroio, te sa novim učilištem organično u sklad doveo bude, moći ćemo i to postići, jer će kod ovih dviju zavoda biti moguće i bez većih žrtava takova mesta uzdržati, na kojima će mladež neprekidno znanstvenim radnjama zabavljena biti.

Konačno bih morao i o tom pitanju govoriti, koje se uslijed prijašnjih samo od sebe pokazuje, da li će naime za našu zemlju jedno takovo učilište dostačno biti. — O tom pitanju ne ću ipak potanje razpravljati, jer po mojem mnienju o ustrojstvu još jednog drugog učilišta danas ni govora ne može biti; više od dvaju pako neće Magjarska nikada potrebovati. Kod sadašnjeg razvitka naših gospodarstvenih prilika potrebuje naša domovina najviše 1000—1200 naobraženih šumara, za trajno popunjeno ovog broja pako — ako se za poprično službovno vrieme 25 godina uzme — dovoljno je, ako godimice 40—45 mladića svrši akademiju.

Kasnije ipak, kada naše gospodarenje intensivnijim, racionalnijim od sadašnjeg postane, te ako šumarsku znanost — čemu se ja nadam — osim budućih šumarskih činovnika i posjednici šuma u većem broju slušali budu, tada će na svaki način doći vrieme, da će ustrojenje još jednog drugog učilišta nuždno biti, ali o istom već sada govoriti, mislim, da bi pre-

rano bilo; dapače i suvišno, jer po mojoj mnjenju, taj faktum, da će biti kasnije i jedno i drugo učilište od potrebe, ne može na našu sadašnju odluku nikakovog upliva imati. U tom slučaju naime, ako bi se to vremenom dogodilo, mora se i ovaj drugi zavod na temelju istih načela urediti, kako ovaj prvi, jer nikakovi interesi ne zahtjevaju, da bi medju njima ikakove razlike bilo.

Na gospodarstvenom kongresu, obdržanom u prošloj godini, gospodari su u ovom pogledu drugo stanovište zauzeli, jer su se, kako mi je poznato, u tom složili, da se medju gospodarskim učilištima nekakav stepen ustanovi, na takav način, da u glavnom gradu jedna visoka škola uzgaja upravljače činovnike i posjednike; ladanjska učilišta pako da kao strukovne škole srednjeg stepena gospodarske činovnike i manje posjednike uzgajaju.

Ja medutim od moje strane ovu graduaciju naše strukovne nauke podpuno bi opasnom, cilj promašujućom držao, te mislim, da bi prije ili kasnije samo nesnosno stanje stvorila. Jer tko bi se usudio tvrditi, da će oni mladići, koji viši zavod svršili budu, eo ipso i u životu svi pozvani biti na to, da nad onima, koji samo srednje škole svrše, upravljače ulogu igraju; ili pako obratno, da iz zavoda srednjeg stepena ne mogu izaći izvrstni strukovnjaci; nepravedno bi bilo, a sa gledišta posjednikovog upravo glupo, da se ovi izključe iz većeg djelokruga, a to jedino radi toga, što su samo srednju školu svršili. Na svaki način bi taj sustav uradio jednostranošću, bez da bi ikakove koristi imao.

Po mojoj mnjenju, u svoje vrieme, ako potreba života zahtjevala bude, mora se i ovaj drugi zavod podpuno po uzorku prvoga ustrojiti, najviše toliko razlike moglo bi se medju njima dopustiti, koliku razliku bi razna sjedišta zahtjevala. Jer se samo po sebi razumjeva, da će se ovaj drugi zavod ne u glavnom gradu, već u drugom sposobnom ladanjskom mjestu, na primjer u Bistrici, ustrojiti, već i radi toga, jer bi u ovom slučaju ova dva zavoda potrebi praktične obuke lakše udovoljiti mogla, u

koliko bi uredjenje ladanjskog zavoda i glavnogradski zavod prigodom u tu svrhu obdržavajućih ekskursijah upotrebiti mogao; k tomu bi slušatelji jednog zavoda u drugi prelaziti mogli, ako bi to u interesu svojeg naobraženja potrebnim držali.

* * *

Evo, to su moji nazori, slavna skupštino, o sadašnjem stanju naše više strukovne nauke, te o najnužnijih uvjetih, potrebitih za razvitak iste.

Trsio sam se, da kao nazore, tako i predloge moje po mogućnosti u svakoj točki motiviram; sada dakle ne preostaje mi ino, nego da iste na prihvaćenje slavnoj državnoj šumarskoj skupštini podnesem.

Uočiv sve moje predloge, kao i uzroke istih, imadem čast sliedeću predstavku predložiti:

»Prigodom tisućgodišnje svečanosti magjarskog naroda sazvana zemaljska šumarska skupština, obzirom na oto, da sadašnje jedino više šumarsko učilište, štavnička šumarska akademija, nije samostalan zavod, u kojem bi svaki duševni radnik svoje vrieme izključivo šumarskim interesima posvetiti mogao, već je samo jedan popunjujući dio zajedničkog zavoda, u kojem je šumarska strukovna nauka uslijed zajedničke uprave i većeg diela profesorskog sabora, te uslijed zajedničkog predavanja sa rudarskom strukovnom naukom ustrojnoskopčano,

te obzirom nadalje na to, da niti današnje sjedište šumarske akademije, grad Štavnica, ne može udovoljiti onima zahtjevima, koje se od sjedišta jedinog višeg šumarskog učilišta bezuvjetno očekivati mora,

izjavljuje, da štavničku šumarsku akademiju uz današnje ustrojstvo, sa današnjim sjedištem ne drži sposobnom za oto, da na polju obuke i razvijanja šumarskih znanosti, te na napredovanje šumarske književnosti od sada očekivajućima zad-a-

čama uspješno udovoljiti može, uslijed toga potrebitim pronalazi, da se šumarska strukovna nauka od rudarske podpuno odciepi, te da se za strukovnu nauku šumarstva u glavnom gradu na sveučilištnom niveau-u stojeća, sa svim potrebitim učilima podpuno obskrbljena samostalna šumarska visoka škola ustroji«.

Preveo Payao Dianovszky,
kr. šumar u Nemcih.

LISTAK.

Osobne viesti.

Marko grof Bombelles ml., predsjednik hrv slavon. šumarskoga družtva, imao je čast, da je bio dne 15. siječnja 1897. priuđen u audienciju kod Njegova c. i kr. apoštolskoga Veličanstva kralja Franje Josipa I. u Beču.

Imenovanja. Kr. županijskim šumarskim nadzornicima I. r. VIII. dnevнog razreda imenovani su: Marinopl. Bon a, kr. žup. šum. nadz. II. raz., dodieljen na službovanje šumarskomu odsjeku kr. zem. vlade; Slavoljub Kozjak, kr. žup. šum. nadzornik II. r. kod kr. županijske oblasti u Osieku, i Andrija Borošić, kr. zem. šum. nadzornik II. r., kod šum. odsjeka kr. zemalj. vlade. — Svi novoimenovani ostavljeni su na dosadanjim službovnim mjestima.

— Svršeni šumar i izučeni ribar Milan Drnić imenovan je zemaljskim ribarnikom.

Umro. Na 26. prosinca 1896. umro je Petar Gazzdović, šumarski vježbеник gradiške imovne obćine, u 24. godini života. Sudruzi šumari položiše mu na odar krasan vienac.

Sa drvarskog tržišta.

Izvoz francuzkih dužica via Rieka.

U mjesecu prosincu 1896.

U Bordeaux . . .	2,246.649 kom.
» Cette . . .	1,225.717 »
» Marseille . . .	278.305 »
» Krf . . .	5.582 »
» Italiju . . .	164.149 »
Ukupno . .	3,920.402 kom.

Izvoz francuzke dužice via Trst.

U mjesecu prosincu 1896.

U Bordeaux . . .	346.812 kom.
» Cette . . .	243.100 »
» Marseille . . .	27.769 »
Ukupno . . .	617.681 kom.

Uvoz francuzkih dužica u Trst.

U mjesecu prosincu 1896.

Iz Broda	20.000 kom.
» Rieke	20.000 »
» Siska	20.000 »
» Bude	16.000 »
» St. Gottharda	12.000 »
» Dugogselia	8.000 »
» Vinkovaca	8.000 »
Ukupno . . .	104.000 kom.

Izvoz francuzke dužice u godini 1896.

	preko Trsta	preko Rieke	Ukupno
U Francuzku . . .	4,324.171	34,065.682	38,389.853
» Italiju . . .	479.280	1,249.609	1,728.889
» Hollandiju . . .	—	800.137	800.137
» Portugal . . .	262.406	326.953	589.359
» Algier . . .	—	250.520	250.520
» Tursku . . .	73.708	159.689	233.397
» Englezku . . .	25.671	98.915	124.586
» Španjolsku . . .	22.700	26.992	49.692
» Grčku . . .	17.960	25.923	43.883
» Tunis . . .	3.000	24.214	27.214
» Njemačku . . .	—	6.726	6.726
Sveukupno . . .	5,208.896	37,035.360	42,244.256

Kod izvoza posredovale su sliedeće tvrdke:

1. J. B. M. Gairard sa . . . 13,076.669 kom.
2. Th. Schadeloock sa . . . 10,413.906 »
3. Cristian Gaffinel sa . . . 7,621.894 »

4. G. Glass sa	3,953.720	kom.
5. R. Conighi & Arch sa . . .	3,760.197	»
6. D. Kemeny sa	1,381.346	»
7. Giov. Pagan sa	601.950	»
8. Mohr & Comp. sa	489.526	»
9. G. M. de Amicis	390.636	»
10. Societa di Navgz «Adria» sa	322.694	»
11. Različiti	231.715	»
Ukupno	42,244.256	kom.

Ako se s tim sravni izvoz francuzke dužice u zadnih deset godina, to ćemo opaziti da je izveženo:

	preko Trsta	preko Rieke
God. 1886. .	7,914.581 kom.	35,651.599 kom.
God. 1887. .	1,234.472 »	51,606.623 »
God. 1888. .	14,453.395 »	54,539.370 »
God. 1889. .	12,957.263 »	61,206.017 »
God. 1890. .	5,472.172 »	44,386.186 »
God. 1891. .	7,336.034 »	67,882.242 »
God. 1892. .	7,230.323 »	41,448.826 »
God. 1893. .	7,217.572 »	60,078.415 »
God. 1894. .	2,512.512 »	54,475.937 »
God. 1895. .	2,686.142 »	34,128.452 »
Ukupno u 10 godina	505,403.670	kom.

Šumarsko i gospodarsko knjižtvo.

Dombrowski Ernst: Der Jäger als Sammler und Praeparator.
(Mit Abbildungen) Mark 1.50.

Lehfeld, Rechtsanwalt Dr. Jagdrechtswissenschaft für den preussischen Weidmann. Mark 2.

Cieslar Adolf Dr. Versuche über Aufbewahrung von Eicheln.

Mittheilungen aus dem forstlichen Versuchswesen Oesterreichs Regenmessungen unter Baumkronen. Mark 3

Jösting H Die Bedeutung, Verwüstung und Wiederbegründung des Waldes.

Zöpfli Gotfried Dr. Die Eisenbahntariffrage unseres Holzverkehrs. Mark 1.

Hrvatski šumarski koledar za godinu 1897. Izdao ga kr. šumarski nadzornik Vatr. Rački.

Različite viesti.

Šumske prodaje. Kod kr. nadšumarskoga ureda u Vinkovcima prodana je sjećina Deš sa 2899 hrastovih, 43 jaseňovih, 73 briestovih i 31 grabovih stabala, procijenjenih na 165.365 for. za svatu od 165.865 for., a dostala ju je tvrdka J. Eissler Brüder iz Beča.

Na 11. siječnja obdržavana je kod brodske imovne obćine u Vinkovcima dražba na neprodane sjećine, te su tom prilikom prodani slijedeći drvosjeci:

Gardon dostaao M. Gothardi iz Siska za 41.890 for.

Lužić dostaao Fritz Kraus iz Beča za 22.100 for.

Radjeneović dostaao A. J. Veselinović iz Vinkovaca za 9.796 f.

Sveno-Paovo dostaao M. Vuk i sinovi u Budapešti za 21.445 f.

Almaš dostaao Mohr et Comp. iz Würzburga za 9.037 for.

Orljak dostaao Premru i Ružička iz Rieke za 27.301 for.

Hrvatsko-slavonski šumarski paviljon na milenijskoj izložbi opisan u stranim novinama. U strukovnim šumarskim časopisima nije se valjda o nijednom izložbenom objektu toliko pisalo, koliko o našem šumarskom paviljonu. Medju svima iztakao se je bečki tjednik »Oesterreichische Forst- und Jagdzeitung«; on je objelodano kakovih 5—6 uvodnih članaka o našoj izložbi, od kojih su tri zadnja napisana posve mašnjim poznавanjem naših šumarskih odnošaja, dočim se to o ostalim člancima ne može reći. Dočim su prvi članci površni i preveć obćeniti, to su zadnja tri, potičuća kako se čini od posve druge ruke, puno detaljnija a i podpunija. Ta zadnja tri članka ne obaziru se jedino sa onima starima, jur zahrdjalima i nama hrvatskim šumarima već do skrajnosti bljutavima frazama i hvalospjevima o našoj hrastovini, kao da osim jedine prirode, itko na svetu ima kakove zasluge, da su ti hrastovi toli ogromni i liepi. Zato baš polažemo vrednost u ona tri zadnja članka, koja ne govore samo o hrastovini, nego i o našem šumarstvu i upravi. Akoprem je i jedno i drugo hrvatskim šumarima dobro poznato, mi ćemo ipak iz tih članaka izvaditi najmarkantnije točke. Nadamo se, da nam naši čitatelji ne će zamjeriti, ako po gdjekoji predmet ponovimo, koji je već u opisu izložbe našeg cjenjenog suradnika g. nadšumara P. Barišića napomenut; ima naime u svakoj struci stvari, koje su dosta važne, a da ni malo ne škodi, ako ih čovjek što češće napomene.

Hrvatska i Slavonija obuzimaju prostor od 7,390.874 katastralnih jutara, a od te površine odpada na šumište 2,659.326 jutara, ili 36% od sveukupne površine. Od toga odpada na

1. državu	500.422 jutara	ili 18.82%
2. imovne obćine	750.690	→ → 28-23 %

3. urbarijalne i plemićke obćine	
te compostesorat	350.748 jutara ili 13.18%
4. upravne i mjestne obćine . .	285.305 » » 10.72%
5. biskupijske i kaptolske . . .	51.282 » » 1.92%
6. manastirske i redovne	12.642 » » 0.48%
7. dionička družtva	33.457 » » 1.28%
8. privatni posjed	674.780 » » 25.37%

Imovinske šume razdieljene su zakonom od 8. lipnja 1871. na dvanaest imovnih obćina, te sve skupa posjeduju 750.690 rali u procjeni 128,521.452 for. Te imovine kao i urbarijalci posjeduju ukupnu prištednju od circa osam milijuna forinata gotovog novca, koji je uložen bud u bankama i štedionicama, bud u kupljenim šumskim ili gospodarskim dobrima.

Kao što je poznato, uprava državnih i investicijskih šuma u Hrvatskoj i Slavoniji podpada pod vlast kr. ugarskog ministarstva za poljodjelstvo. Usljed toga su svi predmeti, koji su u državnim i investicijskim šumama izradjeni, u jednakoj množini kao u hrvatskom tako i u ugarskom šumarskom paviljonu izloženi. Poznato je, da su šume, namjenjene investicijskoj zakladi, iznašale prvobitno 30.000 jutara i to u bivšoj brodskoj i petrovaradinskoj pukovniji, te da je dohodak istih namjenjen raznim komunikacijskim i prosvjetnim svrham bivše krajine. Od tih 30.000 rali nalazi se sada još 7700, te će se u smislu e. i kr. naredbe od 15. srpnja 1881. dohodak od toga ostatka upotrebiti ponajviše za osnutak posebnog fonda, kojim će se uzdržavati crkve i župne sgrade, slabo dotirani duhovnici, novogradnje i uzdržanje školskih sredina, pošumljenje krasa itd.

Ukupni dobitak od 1872. do 1895. godine za investicijske šume iznaša 35,611.919 for., a izdatak 34,031.983 for.

Izdatak sastoji se iz slijedećih točaka:

Upravni troškovi	672.177 for.
Željeznice	20,456.209 «
Ceste i mostovi	6,143.298 »
Odvodnje u Posavini	3,345.135 »
Odvodnje u krasu i uređenje bujica . . .	1,424.009 »
Pošumljenje krasa	435.397 »
Škole i crkve	1,005.392 »
Osobni putni i inni troškovi	550.361 »

Pošumljenje krasa prikazano je na izložbi sa više grafičkih slika i tabela; razsadnjak, u kojem se odgajaju biljke za pošumljenje krasa, jeste 2 rali 1320 kvadratnih hvati velik, te se nalazi u sv. Mihalju 595 m. nad morem, predočen je u plastičnom modelu; iz njega se godišnje do-

biva do 800.000 komada dvo- i trogodišnjih biljaka crnoga bora. Sandanji upravitelj kraškog pošumljivanja kr. nadšumar A. Rosmanit dao si je truda, da predoči sliku kraša u miniaturnoj slici, nastojeći, kako bi i svu krašku floru u živim primjerima polag pojedinih pojasa prikazao.

Jedan od spomenutih triju članaka posvećen je izložbenim predmetima, potičućim iz šuma aerarskih i investicijonalnih; budući su ti predmeti jur opisani u ovom listu, ne ćemo se na njih dulje obazirati; isti se tiču većim dielom uporabe šumske i opisa pojedinih vrsti robe, koja se iz hrastovine, bukovine i čamovine dobiva. Najviše su priznauja našli hrastovi izložci iz područja kr. nadšumarskoga ureda u Vinkovecima. Oko tih izložaka vodili su brigu gg. šum. ravnatelj J. Havas, šumarnik Lang, kao i ravnatelj Tüköryeve pilane u Vrbanji H. Neuhaus.

Treći članak bavi se sa izložbom imovnih obćina. Izložci imovnih obćina (krajiških) sastavljeni su po sustavnoj osnovi, prikazujući sveko-liko gospodarstveno stanje pojedinih imovina počam od 1873. godine, t. j. od časa, odkako su osnovane. I to je baš ono, što toj izložbi po-daje obćenitiju vrednost, dočim su aerarsi izložci više manje predmeti, koji jedan s drugim u nikakovoj suvislosti ne stoje, to izložci imovnih obćina imaju statističnu vrednost ne samo za dotičnu imovinu, nego i za svakog šumara, koji hoće da znade, kako je šuma kod pojedinih imo-vina uredjena i kako se s njome gospodari. Zanimive su razne grafičke tabele, koje nam prikazuju: vrsti drvlja, dobne razrede, drvnu gromadu, prirast, dohodke na tehničkom i ogrevnom drvu, čisti i bruttodoxodak u novcu, godišnje proračune, pretičke na drvnoj gromadi i dobiveni novac za iste, broj šumskih šteta i odšteta, uspjeha prorijedjivanja, oštećivanja po gubaru u godinama 1889. i 1890. Ovim posljednjim predmetom bave se ponajprije nadšumari Koča u Vinkovecima i Slapničar u Belovaru. Iz-tiču se i grafičke tabele, sastavljene po Barišiću i Hajeku itd. Jednom riečju, počam od šumskog ogoja, neizključiv ni geologiju i ostale po rast uplivajuće momente, sve do konačnih rezultata šumskog gospodarstva sve je to bud grafički, bud u skrižaljkama prikazano.

Nama je veoma draga, da su i strani šumari dosadanji rad i uspjeh naših imovnih obćina onako javno priznali, te želimo, da organi imovnih obćina na tom putu ne sustanu, nego da započeto djelo i dalje usavršuju.

S i t n i c e .

Velikodušne podpore i zaklade. Vratislavski knez-nadbiskup kardinal Dr. Gjuro Kopp naredio je, da se svim kolikim udovam činovnika i sluga, kao i udovam šumskog osoblja mirovina za 25% povisi. — Zemaljski kapetan šlezki grof Larisch-Moennich, posjednik gospoštije u

Karwinnu, darovao je prigodom svoga srebrnoga pira za utemeljeuje mirovinskog instituta za svoje činovnike svotu od 150.000 for.

Privatni šumski činovnici u Njemačkoj obdržavali su na 30. listopada t. g. u Lipskom skupštinu, u kojoj se je razpravljalo o mirovinskoj blagajni za privatne šumarske činovnike. Zaključeno je, da se upravi molba na sve privatne šumo-posjednike sa pitanjem, da li su isti pripravni udionici tvorati kod ustrojenja mirovinske blagajne za svoje šumarsko osoblje. Budući da su mnogi izaslanici došli već sa punomoću svojih gospoštija, u kojoj se iste izjavljaju, da su pripravne takovo poduzeće poduprte, to ima izgleda, da će se želja njemačkih privatnih šumara oživotvoriti.

Šuma i ženitba. Herceg Friedrich Christian stariji od Augustenburga (rodjen 1721., a umro 1794.) izdao je naredbu, polag koje je svaki ženik prvo svoje ženitbe morao u šumi Norderholz jedan red bukava posaditi. U okružjima Haberkoppel, Sörnpholz i Lilleskov stoe te bukve još i dan danas u redu poredane, te su se djelomice do orijaša razvile, od kojih pojedini 35—40 prost. met. drva u sebi sadržaju.

Izdašan ribnjak. U ribnjaku grofa Esterhazy-a u Totisu, koji je 250 ha velik, pohvatano je ove godine 1100 q. ribe, te je za iste utrženo 36.500 for. Zadnje tri godine dobiveno je u svemu oko 60.000 f., tako da na godinu oko 20.000 for. odpada. Ciene su sliedeće: za šarane, preko 1.5 klg težke, 80 nč. do 1 for., a izpod 1.5 klg težke 45—80 nč.; smudji i jegulje 1—1.20 for. po klg. Na milenijsku izložbu poslano je do 250 Mtz razne ribe.

Izvoz drva iz Austrije podigao se je ove godine znatno. Veoma povoljno vrieme zadnjih jesenskih dana bilo je veoma u prilog gradnji, te uslijed toga i potrošku drva. Trgovina sa mekim drvom dosta je povoljna, akoprem velike ponude prieče, da se ciena popravi. Izvozna trgovina zadnjih deset mjeseci ove godine prekoračila je prošlu godinu za 2,489.773 q u vrijednosti od 7,577.360 for. Na pojedine vrsti robe od pada taj višak ovako: na gorivo 77.810 q ili 50.341 for.; na gradju 1,146.321 q ili 3,180.311 for., na dužicu 278.292 q ili 1,615.018 for., željezničke podvlake 203.313 q ili 448.928 for., piljenu robu 792.280 q ili 2,894.806 for. Uvoz pak pokazuje višak od samo 424.247 q ili 580.546 for. naprama prošloj godini.

Kameni ugljen kao surrogat ogrievnog drva. Gjurgjevačka imovna občina izdala je g. 1893. iz svojih rovova pravoužitnikom ukupno 42.451₅ metričkih centi kamenog uglja. Od te količine izdano je bezplatno 5666 met. centi, a ostalo uz uplatu pristojba u ukupnom iznosu od 8491 for. 97 novč.

Prodaja puščanoga praha bez dima za lovsku i streljačku upotriebu. C. i kr. ratno ministarstvo, kao upravna oblast monopolia puščanoga praha, zaključila je, da se preda prometu prodaja puščanoga praha bez dima za lovne i streljačke svrhe, te će sada doći na prodaju dvie vrsti pod oznakom: «Bezdimni barut za lov i streljačku uporabu broj I. II.» Ovaj se barut odlikuje time, što ne proizvodi dima, a ima osobitu ballističku sposobnost i jednomjernost u djelovanju, sasvim slabi odpor, te nije osjetliv prema temperaturnima i oborinskim promjenama, napokon odgovara svima zahtjevima i u sigurnostnom pogledu. Barut bez dima nabavlja se u javnim prodavaonicama baruta u plombiranim kutijama po $\frac{1}{2}$ i $\frac{1}{4}$ klg. uz cenu od 3 for. 50 nv. i 1 for. 80 nv. po kutiji. Na kutijama je ubaviest o svojstvima i upotriebi ovoga baruta.

Nar. Nov.

Ulovljena dva vepra. Na 17. prosinca 1896. ulovljen je u srežu Dvojane, u području kr. šumarije Jasenovačke, vepar od circa 1.5 M. Z. težine, a pao je kako to g. nadšumar Mihalčić opisuje, na sliedeći način:

U srežu Dvojane opažale su se divlje svinje već počam od godine 1892., kamo su se po svoj prilici iz blize Bosne doskitale. Još u jeseni godine 1894., ranjen je u lovу jedan vepar, nu izmakao je, ali je ipak poslje nekoliko dana parnut nadjen. Ovaj, na 17. prosioца ubijeni vepar, čini se da je bio odbijen od svog jata po jačem vepru, koga su takodjer vidje li, pa se je uslijed toga počeo pridruživati pitomim svinjama, koje su u tom srežu u žirenju. Takovom jednom prilikom uhvatio se sa pitomim nerastom zakupnika L. Waltera, pa akoprem je i ovaj ogroman i goropadan bio, ipak ga je vepar strašno izmrevario. Buduće da je do svinjaca po noći dolazio, to su ga lugar Gjuro Vrsajko s još dvojicom lovaca nekoliko noći pričekali, te su ga jedne noći i dočekali i opalili na njega puške, ali bez uspjeha. Na 17. prosinca opet su ga dočekali, trojica njih bila su oboružana puškom, a jedan sjekirom. Toga dana došao je vepar istom pred zoru. Jedan od lovaca rani ga u prednju nogu a ranjeni vepar udari na onoga, koji je imao sjekiru, i kako ga je glavom gurnuo, pade taj delija vepru na ledja, te ga formalno objasi. Na njegov jauk, poletiše lovci k njemu, nu buduće da je sjedio na vepru, nisu mogli pucati, te ga tako vepar ponese na sebi, dok ga nije u šikari sbacio dole. Nato ranjeni vepar poleti u potok Obrežku, nu videće, da je obkoljen sa svih strana, izadje opet van na što ga lovci sa hitcima sruše. Jedno zrno udarilo ga u oko, a to ga je valjda i usmrtilo.

Drugi vepar ulovljen, bolje rekuće, ubijen je u srežu Sočni kr. šumarije Vrbanjske, i to po bjelom danu na 23. prosinca 1896. Zalutao je naime u sječinu tvrdke Tükory i drug, pa dočim su njekojoji radnic

počeli pred njim bježati, okuraži se ipak jedan od njih, te ga dočeka iza panja i udari sjekicom u čelo tako nemilo, da se je na mjestu skotrljao Vele, da je bio oko 2 M. Z. težak.

Pitanja iz godine 1896.*

1. Imadu li se crkvene, školske i mjestne obćine, koje su ubilježene u katastru pravoužitnika imovnih obćina u području bivše vojne krajine smatrati i u koliko pravoužitnici ili vlastnici servitutnog prava?

2. Zadruga, ubilježena u gore spomenutom katastru sa dielom uživanja $\frac{1}{4}$ selišta, dieli se na dvije ili više grane, koje žele zajednički uživati gore spomenuto pravo. Da li je nuždno, da se ta vrst uživanja sproveđe gruntovno, i da li putem gospodarstvenoga ureda ili ne?

3. Bavi li se tko u naših krajevih u veliko guljenjem hrastove kore, i kojim uspjehom?

4. Jesu li podatci, na temelju kojih je pokojni nadšumar Pausa sastavio svoje skrižaljke prirasta gdje sakupljeni, i mogu li se ti podatci gdje uviditi?

5. Da li stoji za imovne obćine u krieposti «General-Comando Verordnung Abth. 7. Nr. 5621. od 14./VI. 1867. Reskript od 5./VI. 1867. Abth. 10. Nr. 1961, za obračunavanje šumskih prijava? Ako ne, kojom je naredbom ukinuta?

6. Pripadaju li šumsko-tehničkim dnevničarima selitbeni troškovi u slučajevih gdje činovnici takove dobivaju?

7. U kojem bi se djelu mogla naći detalna kritika t. zv. «Abstands-Zahl-a» $\left(\frac{e}{d}\right)$?

Odgovor na pitanja iz godine 1896.

Na njeka od gore navedenih pitanja, čast mi je g. pitatelju sliedeće odgovoriti:

Ad 1. U smislu ustanova §. 1. slovo a) b) i c) nap. A) k zakonu od 11. srpnja 1881. spadaju mjestne, crkvene i školske obćine medju pravoužitnike krajiških imov. obćina. Pripadnost istih na gradjevnom i ogrevnom drvu nije prema §. 7. toga naputka odmjerena po selištima

* Ova pitanja izašla su još u I. broju „Šumar lista“ prošle godine, pa buduć da nitko na njih odgovorio nije, donosimo ih na želju g. pitatelja po drugi put, te molimo one naše p. n. čitatelje, kojima su u stanju na ista odgovoriti, da imaju dobrotu zadovoljiti želji g. p. tatelja.

kao kod krajiških zadruga i obitelji, već prema onoj potrebi, koju je povjerenstvo, sastavljeno prema propisima §. 5. nap. A), ustanovilo, kada je obavljalo izvidjenje o popričnoj godišnjoj potrebštini drva za gradjui za ogrev za sve pravonžitnike, i koja je potreba uvrštena u katastar imovn. obćine.

Što pak pripada mjestnim, crkvenim i školskim obćinam, propisano je u §. 6. nap. A) slovo a) b) i c).

Ako dakle, recimo, koja pravoužitna školska obćina gradi novu školu, to joj je dotična imov. obćina dužna dati samo onoliko gradje koliko je u tu svrhu katastrom imovne obćine odredjeno; višak mora obćina sama nabaviti ili moliti za izpravak katastra.

U ostalom g. pitaoc nije to pitanje posve jasno formulirao.

Ad 2. Pošto se diel uživanja $\frac{1}{4}$ selišta po propisu §. 15. nap. A) ne može dalje dieliti, to u obće ne ima mjesta kakovoj gruntovnoj provedbi razkomadanja toga diela uživanja makar i bio postignut sporazum stranaka, — kako je to u ostalom u naredbi kr. zem. vlade, odjela za unut. poslove, od 19. srpnja 1888. br. 23.530 ex 1887. izrično navedeno.

Ad 4. Podatke, na temelju kojih je pokojni nadšumar Pausa sastavio svoju prihodnu skrižaljku za posavske hrastike, morao bi imati gospodar. ured II. banske imov. obćine u Petrinji. Osim toga nalaze se ti podatci kod šumarskoga odsjeka kr. zem. vlade, skupljeni u posebnu knjigu, kao prilog k gospodarstvenoj osnovi, sastavljenoj po rečenom nadšumaru za šume II. banske imov. obćine. A mogu se takodjer uviditi u časopisu «Österreichische Monatsschrift (sada Vierteljahresschrift) od g. 1883.», gdje je pokojni nadšumar Pauza opisao način uredjivanja šuma II. ban. omov. obćine. Tu je i opazka tadašnjeg urednika pomenutog časopisa Miklitza, u pogledu t. zv. «Abstandzahla», kojega je Pausa za normalne hrastove posavske šume na temelju provedenih izraživanja označio sa brojem 16 i prema tomu svoju skrižaljku grafičkim putem izveo.

Ad 5 Gore citirana naredba vriedi i za krajiške imovne obćine te je u uredovnoj sbirci naredaba i propisa uprave unutarnje (knjiga II.) izdanoj po kr. zem. ladi, odjelu za unutarnje poslove, (može se dobiti kod ravnateljstva pomoćnih ureda toga vladnog odjela za 1 for., a trebao bi svaki šumar tu sbirku da ima) otisnuta na strani 102.

Koliko mi je poznato rabi se u području otočke imovne obćine

Ad 6. Pošto naredba kr. zem. vlade, odjela za unut. poslove, od 25 ožujka 1891. br. 36676. ex 1889. govori samo o putnim troškovima, koje si smiju zaračunati šamarski činovnici imov. obćina, kada budu premješteni u obsegu imov. obćine sa jedne postaje na drugu, te pošto činovnik počimlje tek od šum. vježbenika, to po mojemu mnjenju

šum. teh. dnevničarima u slučaju premještenja neprispadaju nikakvi se-
litbeni troškovi, a niti mi je poznat slučaj, gdje bi im se bili dopitali.

Ad 7. Nješto obširnije o proračunavanju drvne zalihe šume pomoćju
t. zv. «Abstandszahl» naći je u «Öster. Forst- u. Jagdzeitung»
od g. 1893. (Controverza izmedju šum. ravnatelja Bretschneidera i prof.
Nosseka». Zatim u knjizi šumarnika K r a f f t a: Beiträge zur Lehre von
den Durchforstungen, Schlagstellungen u. Lichtungshieben. Kod nas je
rabljen «Abstandzahl» po nadšumaru Pausi za proračunavanje drvne za-
lihe u bukovim šumama II. banske im. obćine u svrhu sastavka gospo-
darstvene osnove.

A. B.

Pitanje ?

Od strane vlastelinstva kao zakupnika lovišta cijelog područja
jedne kotarske oblasti dostavljena je molba istoj oblasti, da bi u smislu
§. 19. lovnoga zakona od 27. travnja 1893. područnim obćinam nalog
izdati izvolila, da občinski službenici i lugari ne smiju pušaka nositi. Na
tu molbu izdala je dotična kr. kotarska oblast slijedeću odredbu :

«Usled nastala nesporazumljenja glede nošenja pušaka po občinskim
lugarima obnalazi ova kot. oblast odrediti : da zakleti obće lugari u
smislu §. 53. šumskoga zakona od 3. prosinca 1852., te §. 31. privre-
mene naredbe kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za unutarnje
poslove od 4. ožujka 1871. br. 2144. ob upravi, gospodarenju i uživanju
občinskih šumah u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji, zatim §. 9. druge
alineje provedbene naredbe bana kraljevinah Hrvatske, Slavonije i Dal-
macije od 15. srpnja 1895. br. 35.633 k zakonu od 22. siječnja 1894.,
kojim se uredjuje šumarsko-tehnička služba kod političke uprave u kra-
ljevinah Hrvatskoj i Slavoniji, napokon §. 5. slovo g) zakonskoga članka
XXIII. od god 1883. mogu nositi vršeć službu puške uz izkaz izvornika
ili vjerodostojnoga prepisa svjedočbe o zakletvi s tom primjetbom, da
s puškom imaju ići do povjerenja im šumskoga sreza samo javnim putem,
te kroz svoju šumu, ali podnipošto pušku bez potrebe uporabljivati ili istu
za lov upotrebljavati. U obće puška lugaru imade biti oruđjem eventualne
samobrane u težkoj i odgovornoj službi.

Razumije se po sebi, da će se proti prekršiteljem ove odredbe naj-
strožije postupati, te u jestnom slučaju odmah službe riešiti».

Molim za odgovor, je li nazočna odredba korektna, a ako nije,
kako bi imala glasiti?

Odgovor na gornje pitanje.

Naš šumski zakon propisuje u §. 53. da je lugarsko osoblje vlastno
u službi nositi navadno oružje. Kakovo je to «navadno» oružje nije

nigdje rečeno. Iz §. 5. zak. čl. XXIII. 1883. dade se doduše zaključiti da zakonovac dugačku pušku smatra navadnim službenim oružjem zakletog lugarskog osoblja; pak odredjuje da je ta puška ako je o pređeljena za službeno oružje; prosta od poreza na puške. Nu da bi to baš samo dugačka puška morala biti, nije nigdje propisano. U Cislajtanciji (Vidi öst. Forst- u. Jagd-Zeitung od g. 1894. str. 343.) tražili su na pr. šumari da se i revolver proglaši navadnim službenim oružjem šumarskog i lugarskog osoblja. A to je vrlo važna stvar, jer ako lugar u samoobrani oružje upotrebi pak napadača ozledi, pitati će se uviek, da li je on u obrani upotrebio oružje službeno ili kakovo drugo.

Po mojojmu mnjenju ima se to pitanje u svakom specialnom slučaju riešiti molbenim putem, pak će politička vlast, uzev u obzir sve prilike dotičnog kraja, imati odlukom izreći, što se u dotičnom kraju ima smatrati navadnim oružjem za lugarsko osoblje.

Prema tomu može gornja riešitba kr. kot. oblasti biti sa njenog stanovišta posve umjestna, samo je još trebalo u istoj pobliže reći, kakvu pušku može lugarsko osoblje u službi nositi?

Vlastelinstvo ne će biti po svoj prilici tom riešitbom zadovoljno pak će se temeljem §. 77. šum. zak. uteći na višje oblasti, koje će imati predmet konačno riešiti.

A. B.

Skroman upit?

Molim za svaku točku napose odgovor:

1. Tko imade izvoznice za drvni materijal proizveden u privatnih šumah izdavati?
2. Kome i kako je izdavač takovih izvoznica odgovoran?
3. Ako postoje kakove naredbe u tom pogledu, koje su to i po kome su izdane?

Odgovor na gornja pitanja:

Ad 1. Za drvni material, koji je proizveden u privatnim šumama, imade izdavati izvoznice ono obćinsko poglavarstvo u čijem području šuma leži.

Ad 2. Za to izdavanje odgovorno je obć. poglavarstvo odnosno obć. načelnik prema postojećim propisima.

Ad 3. Osim naredaba, koje su u Kesterčanekoj sbirci kod §. 17. š. z. navedene, postoje u tom pogledu još naredbe kr. zem. vlade, odjela za unut. poslove, od 23. siječnja 1887. br. 48412. ex 1886, i od 26. srpnja 1887. br. 25053., koje su za riešenje toga pitanja mjerodavne (Vidi sbirku II. naredaba i propisa uprave unutarnje str. 127. i 130.).

A. B.

Natječaj.

Temeljem odpisa veleslavnog predsjedničtva upravnog odbora županije modruško-riečke od 29. prosinca 1896. broj 954 imade se u području kotara uovljanskog za upravu šuma urb. imovne obćine Bribir popuniti mjesto obćinskog šumara sa sjedištem u Grižanima.

Sa ovim mjestom skopčana su sliedeća beriva: plaća 600 for. stanarina 150 for. putni paušal 250 for., 18 postornih metara ogrievnih drva na panju, pa 20% od svih dosudjenih šumskih globi i odšteta. Sa ustanovljenim putnim paušalom imati će šumar obaviti uredovanje i vanjsko službovanje skopčano sa sastavkom gospodarstvenih osnova, kao i ostalo redovito službovanje.

Za namjestiti se imajućeg šumara vriede glede mirovine i ine obskrbe prama ustanovam §. 8. zakona od 26./3. 1894. isti propisi, kao i za zemaljske činovnike.

Nadalje se primjećuje, da će namjestiti se imajući šumar uz ista gore navedena beriva, dakle bez svake dalnje povišice imati upravljati i sa šumama urb. imovne obćine Grižane i Belgrad, ako budu iste naknadno stupile u zajednicu sa urb. imovnom obćinom Bribir.

Natjecatelji imadu svoje sa:

1. krstnim listom,
2. svjedočbom o svršenih prednaucih,
3. svjedočbom o svršenih strukovnih naucih na kojem višem šumarskom učilištu,
4. svjedočbom o položenom propisanom državnom izpitu za samostalnu šumsku upravu,
5. izpravom da je molitelj ugarsko-hrvatski državljanin,
6. svjedočbom o dosadanju službovanju, te
7. svjedočbom o moralnoj i političkoj neporočnosti obložene i propisane biljegovane molbenice najkasnije do konca mjeseca veljače t. g. podpisanoj kr. kotarskoj oblasti podnjeti i to oni, koji se nalaze u javnoj službi putem predpostavljene im oblasti, ostali pak putem nadležne im kr. kotarske oblasti.

Na prekasno stignule ili nepotpuno obložene molbenice neće se uzeti obzir.

U Novom, 19. siječnja 1897.

Kr. kotarska oblast.

Natječaj.

U svrhu sastavka gradjevnog načrta za novogradnju «šumarskog muzeja» i «šumarskog doma», u kojem se ima smjestiti šumarska akademija, raspisuje se ovim od strane predsjedništva hrv.-slav. šumarskoga družtva natječaj uz slijedeće nagrade:

1. za prvi najbolji projekt nagrada od 1500 kr.
2. za drugi najbolji projekt nagrada od 1000 kr.

Gradjevni program, uvjeti natječaja i t. d. mogu se dobiti kod predsjedništva hrv.-slav. šum. družtva u Zagrebu, Markov trg br. 3. II. kat.

Odnosni projekti imadu se predati družvenom predsjedništvu najkasnje do 21. ožnjaka 1897. 12 sati o podne. Na kasnije prisjeple projekte neće se obzir uzeti.

U Zagrebu, 28. siječnja 1897.

Predsjedništvo hrv.-slav. šumarskoga družtva.

Poziv na predplatu!

Knjižara Gust. Neuberg-a u Križevcu izdati će knjižicu: «Photogrametrija» t. j. uporaba pfotografije u geodeziji (specialno za mapovanje i nivelliranje) od civ. ingenieura Fr. pl. Kružića, kr. prof. geodezije i graditeljstva na gospodar.-šumar. učilištu u Križevcu.]

Pošto je izvedenje ove osnove odvisno o broju predplatnikah, s toga molimo onu p. n. g. gospodu, koji si žele tu praktičnu knjižicu nabaviti, da to na dopisnici piscu prijaviti izvole.

Ova je knjižica namjenjena praktičnim šumarom, mjernikom i geometrom, te će biti illustrirana sa slikama iz praktične mjeračine.

Cena 1 for. 50 novč.

Tiskara G. Neuberg u Križevcu.

SADRŽAJ.

Strana

<i>O t. zv. „razšestarenju na periodički jednake sjećione površine“ kao vrlo zgodnoj i jednostavnoj metodi uređenja visokih šuma, koje se čistom i oplodnom sjećom sjeku.</i> Piše J. Partaš.	49—45
<i>Zaštitna šuma</i> i „zabrana“. Piše Julijo Vraničar, kr. županijski šumarski nadzornik	56—59
<i>Kratki dodatak razpravi g. profesora Partaša, o postotku, kojim se ukamačuju glavnice, uložene u šumi.</i> Piše J. Kozarae	59—63
<i>O preustrojstvu magjarske više šumarske strukovne nauke na zemaljskoj šumarskoj skupštini</i> predavao Šándor Horvath, kr. nadsavjetnik.	
Preveo Pavao Dianovszkx, kr. šumar u Nemeh.	63—78
<i>Listak: Osobne viesti:</i> Marko grof Bombelles ml., — Imenovanja, — Umro.	78
Sa drvarskog tržista: Izvoz i uvoz francuzkih Dužica	78—80
Šumarsko i gospodarsko knjižtvo	80
<i>Različite viesti:</i> Šumske prodaje. — Hrvatsko-slavonski paviljon na milenijskoj izložbi opisan u stranim novinama	81—83
<i>Sitnice:</i> Velikodušne podpore i zaklade. — Privatni šumski či- novnici u Njemačkoj. — Šuma i ženitba. — Izdašan ribnjak. — Izvoz drva iz Austrije. — Kameni ugljen kao surogat ogrevnog drva. — Prodaja puščanoga praha bez dima. — Ulovljena dva vepra.	83—86
Pitanja iz godine 1896. sa odgovorom	86—88
Pitanja sa odgovorom	88—89
Skromni upit sa odgovorom	89
Natječaji	90—91
Poziv na predplatu	91

